

645
1965.

საქართველოს
ბიბლიოთეკა

ს. ვ. ბ. ბ. ბ.
№ 6 1965 წ.

საქართველოს ბიბლიოთეკა

იკვამილი

ფოტოგრაფი თ. აჩაძე

9752.

ხუბა ბარულავა

ჯოჯბუკი ნანა

ნანა, იავ, ნანა, ვარლო,
ნანას კირიმე,
სიხარულით ვინამებში,
განა ვტირი მე?

გარეთ ფეოქავს გაჯაფხული
და საამოდ ცრის.
შენს თვალებში ნათელია
მშობლიური ცის.

შენი ბედიც ნათელია
და მომავლის გზაც.

შენი მიწა და კერია
არ დაუთმო სხვას.

არასოდეს დაივიწყო
დედის ტკბილი რძე,
შენი მხარე — საქართველო
და ცხრათვალა მზეც..

გაჯაფხულის წვიმა მოდის,
განა ვტირი მე?
ნანა, იავ, ნანა, ვარლო,
ნანას კირიმე!

საქართველო
ბავშვთა
საზოგადოებრივი
სამსახური

პეჩინებს სიყვარულში

ნია ჯუღელიან და ნატაშა უნდუქოშვილიან. ხშირად გამოდიოდა მოსენებებით ბავშვთა აღზრდის საკითხებზე, კითხულობდა ლექციებს ქარნებში, რესპუბლიკის სხვადასხვა რაიონში, აწყობდა ბავშვთა ნამუშევრების გამოფენას.

გავიდა წლები. კერა საბავშვო ბაღად გადააკეთეს. ლიზა კაჭარავას მუშაობა კი მისაბაძი გახდა სხვა საბავშვო ბაღების პედაგოგებისათვის.

1930 წელს ლიზა კაჭარავა, როგორც გამოცდილი პედაგოგი, ამავე ხალის გამეფდ დანიშნეს. ლიზას ოცნება იყო ბინის გაფართოება, რადგანაც რაიონის ზრდასთან ერთად იზრდებოდა ბავშვთა კონტინენტი.

საბავშვო ბაღის მშენებლობის პერიოდში ლიზა მუშების გვერდით ტრიალებდა, რომ მშენებლობა არ შეფერხებულყო. 1938 წლის შემოდგომაზე ბავშვებმა კეთილმოწყობილი შინების კარი შეაღეს.

დიედა ლიზამ თავის გარშემო შემოიკრება საუკეთესო აღზრდელები — ეთერ რაზიკაშვილი, დარიკო ლობჯინიძე, ნინო ნიკურაძე, ანტკა ვეფხვაძე, მარიამ ჟორჯოლიანი, მუსიკის მასწავლელ-

ახლანდელი საბავშვო ბაღი მაშინ დებოსა და ორთქლმავალ-ვაგონშემკეთებელი ქარხნის მუშა-მოსამსახურეთა სასადილო იყო. 1922 წელს ეს სასადილო საბავშვო კერად გადაკეთდა. მუშებმა თვითი ითავეს ოთახების დასუფთავება და კეთილმოწყობა, ზურგიით შემოიტანეს ატელი, დამატურული მანქანა, გაასუფთავეს, შეაკეთეს და ერთ-ერთ ოთახში მოათავსეს.

1922 წლის 7 ნოემბერს საზეიმოდ გაიხსნა საბავშვო კერა № 3.

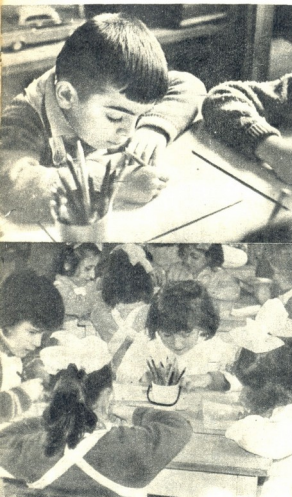
ლიზა კაჭარავას ერთ-ერთი ჯგუფი ჩააბარეს, ამ დღიდან იწყება მისი ცხოვრება ბავშვებთან.

თითქოს გუშინ იყო, ისე ახსოვს, ლენინის რაიონში სკოლამდელი ასაკის ბავშვების საერთო აღწერა რომ დაეკეთა. მაშინ ეს რაიონი ყველაზე კეთილმოწყობილი იყო დედაქალაქში.

ლიზა კაჭარავა თავის კოლექტივთან ერთად დიდ დღიდან საღამომდე დადიოდა მოსახლეობაში, ეკუთრებოდა შრომლებს, არწუნებდა, რომ მათი ბავშვებისთვის დიდი სარგებლობის მოტანა შეძლო საბავშვო კერას...

ლიზა კაჭარავა გამოცდილებას იძენდა ცნობილ პედაგოგებთან — სოფიო მარაბელიან, ქე-

ბიან ცხოვრებას დაუბრუნდა. „ჩვენს ბავშვებს კიდევ უკეთესი პირობები უნდა ჰქონდეთ. არის ამის საშუალება და უნდა გავკეთდეს!“. — გადამწყვიტა ლიზამ და კვლავ აღარ შეუდგომლობა ხელმძღვანელი ორგანოების წინაშე, რომ არსებული შენობაზე დაშენების უფლება მიეცათ. თხოვნა დაკმაყოფილეს. სულ მალე, 9 თვეში, 1959 წლის დეკემბრისათვის საბავშვო ბაღის ბავშვებმა ორსართულიანი დამარხი შენობა მიიღეს მზიანი ოთახები, ვრცელი დერეფნები, დეკორატიული ყვავილებით. მორთული ყოველი კუთხე, სისუფთავე, აღმზრდელბის დედობრივი მზრუნველობა, — აი, რას ნახავთ ბაღში შესვლისთანავე გადამლთი შთაბეჭდილებათაა წყნის და კმაყოფილებით წაიკითხავთ მშობელთა ხელით ჩაწერილ მადლობებს.

„ჩვენ ვამაყობთ კეთილმოწყობილი ბაღი, ვამაყობთ, რადგან მისი ნათელი ოთახები, საცკაკო დარბაზი, უამრავი სათამაშო ჩვენ პატარებს გეუთნის. ბაღის მთელ კოლექტივს უყვარს პატარა აღსაზრდლები. განა მათ სიყვარულში არ დაგვიბერდა ბაღის გამგე ლიზა კატარავა, რომელიც ამ ოცი წლის წინათ მივიდა სრულიად ახალგაზრდა ამ ბაღში და მას შემდეგ დაუღალავად ზრუნავს პატარების საკეთილდღეოდ? მადლობა ასეთი მზრუნველობისათვის“. — წერს მშობელი ე. კვეციანი.

ღაწმობისილიმა ჰედაგოგმა ლიზა კატარავამ კარგად იცის, რომ ბავშვთა გონებრივი, ესთეტიკური და ფიზიკური აღზრდისათვის აუცილებელია აღმზრდელთა საუკეთესო კადრები. მათზეა დამოკიდებული ბავშვის კეთილშობილური თვისებების გაღვივება, წარმისახვის უნარისა და სწორი მეტყველების განვითარება. ამიტომაც, რომ ლიზა ყოველთვის აკვირდება აღმზრდელბის მუშაობას, საჭიროების დროს რჩევა-დარიგებით ეხმარება მათ, მოითხოვს მათგან სისტემატურად იმუშაონ საუკეთესო კულტურული დონის ამაღლებასათვის, რაც აუცილებელია ბავშვებთან მუშაობისას.

საბავშვო ბაღში ბევრია კარგი აღმზრდელი — მუშანა თოიძე, ნინო ნებელიძე, ირინე სტურუა, მარია დემკინა, მარიამ ისაკივა, თამარ ბეროშვილი. ჰედაგოგებს ეძლევათ თემები ბავშვთა აღზრდის საკითხებზე, დამუშავებულ თემებს იხილავენ პედსაბჭოს სხდომებზე, საუკეთესო მათგანნი გააქვთ საქალაქო კონფერენციებზე. ბევრი საინტერესო თემა აქვს დამუშავებული თეთი ლიზა კატარავას.

მიმდინარე წლის იანვარში „ქართველს საბავშვო ბაღებიდან ლიზა კატარავა წარსდგა მოხსენებით მოსკოვში, ჰედაგოგიის შენიშვნათა აკადემიის გამართულ შე-14 ჰედაგოგურ კონფერენციაზე.

ლიზას მოხსენებამ — „აღმზრდელიობით მუშაობა ზაფხულის პერიოდში“ კარგი შეფასება მიიღო.

„ხედინური ვარ, ამავე რომ დამიფასდა“, — ხშირად ამბობს ლიზა. ამ დაფასების სიხვედრს პარტიისა და მთავრობის ყურადღებამ, მშობლების პატივისცემამ, პატარების სიყვარულში.

ბელი ნადია ანიკია, ექიმი პელაგია ბერძენი-შვილი, ექთანნი მადლენა ბახტაძე. მშობლებს არ ეშინოდათ ამ ბაღში ბავშვების დატოვება. თითოეული მშობელი გრძობდა, რომ ეს იყო ერთ-ერთი საიმედო ადგილი, სადაც პატარების მთელი გულსყურით უვლიდნენ და კარგ ჩვევებს უნერგავდნენ. ავითარებდნენ ფიზიკურად და გონებრივად.

№ 3 საბავშვო ბაღი სარეწებულ ბაღად იქცა თბილისში. ძალიან ხშირად ლიზა კატარავა აწუხობდა ღია გაკეთილებს, რომლებსაც ესწრებოდნენ ჩვენი რესპუბლიკის საბავშვო ბაღების აღმზრდელბი.

მიმე იყო ომის დღეები ლიზასათვის. მისი ერთადერთი ვაჟი გმირულად იცავდა სამშობლოს. სახლში მას არავინ დარჩა. იგი დღეღამად საბავშვო ბაღში იყო. განსაკუთრებით დიდი მუშაობა ჩატარა ლიზამ ზაფხულის პერიოდში, როცა მას დაეაღეს რკინიგზის ბაღების აღსაზრდელთა გაყვანა ახალდაბადში. ამას დაუმატეს 300 ევაკუირებული ბავშვი და ფორტელთა შვილები. ასეა მთელი ყურადღება იქითხებ იყო მიმართული, რომ ბავშვებს არ ეგრძნოთ უდგამაობა, უცხო ვარემო.

დამთავრდა სამამულო ომი. ხალხი მშვიდო-

ელისო კაკაშვილი

ლა კაყოფილი დარჩა.

— გავეცილი უნდა მომხადო, — ეუბნება შერასი. მასწავლებლის ტონი არის ისეთი წინარი და კატეგორიული, კლასიც ისე შეუწყებული ამბობს, რომ დამარცხებული ვერ გაქცევა ვერც ამხანაგების სავედრიან მზერას, ვერც მხედავის მხამარიდებულ, გარდავულ მოხერხებას.

— დაგაზე მოწაწველ წერა რეაქციას, კლასი პასუხობს გავეცილი ირგვლივ. დაფაზე მისწავლელ დაუჭა შედგომა. — ვინ შენიშნა? ერთმა, ხუთმა, ათმა...

ახალი გავეცილი იონიშობივლები და მათი გამოყენება. გავეცილის ახსნისას მასწავლებელი ციხობს მისწავლებებს, როცა სჭირდება ნაწინობი რეაქციის ან მოღონის გახსენება. ამთავრებს ახსნას და იქვე ამოწმებს, როგორ გაიყვებს მოწაწველებმა ის, რაც გადასცა. სცემს კითხვებს, წვეწარ თითის, ციხობს მათ, ვინც თითის არ სწევს და მაინც პასუხობენ. ფანჯარასთან ბიჭი ზის. მასწავლებელმა იცის, რომ როცა ვინმე უსწრებო, მაშინ იგი პასუხობს. ბიჭი უნდა გადაეფრთოს პასიურობას, მას ზომ შეუძლია არ გამოეფრთოს პრეტერ არტერი შემთხვევით.

— წიგნი მოყვანილ კითხვებს წერათვითი გასცემთ პასუს, მიგრამ ეს არ გეყოფთ. ჩაიწერეთ — დაივლება!

ეს კლასი ხვალაც შემოვა აქ, კიმბის კამინეტში, სადაც ყველა სინჯარა და კოლა ასე ძვირფასია მოწაწველები ხვალაც დადგებიან ხელსაწყოებთან, დაკრებთი, გაწვეული ხელით მიიღებენ ახალ ნაერთებს, ისე, თითოთი საბოლოოდ გადაწვეტილი აქვთ, რომ მომავალში მიიღონ ეს საწვე აკეთონ.

სადაც კიმბის საჭაროველის რესპუბლიკის დამასწავლებელი მასწავლებელი თინა ჭოჭუა ასწავლის, უსათუოდ ბევრი მომავალი კიმბისი გაიზრდება.

კოლხეთის მანსაქონეები

ზამთრისათვის უწვეულოდ ჩამოტანა ფოთის ციხრესების საბჭოთა მუერნობაში. მესამე ბრიგადა, რომელსაც ზრიაგადირად რესპუბლიკის დამასწავლებელი აფრონიძე ლია ყუფაძე ჰყავს, მუერნობაში ყველაზე მოწინავედ ითვლება. უმაღლესოდ, მსუბუქად გამოსულან ნარევეში ქალები.

ფოთში ამინდი ისე ცვალებადია, როგორც პალიატომი. დღეს რომ მომწინებელია (ცა და ზღვა არ ქანდება, შუბილება ერთბაშად წვიმა წამოივდეს. 50 კექტარ ნაჭობარ მიწაზე ქარსაფარად გამწებული ჭადრები, ყველაობიტი, ახლა რომ ასე მშვიდად დგანან, შეიძლება წელში გადინიშქონ. დღეს თუ დარია, ხვალ შეიძლება

იჭვივის, წყალი დაგუბდეს ნარევეების ძირში, მერე სავანისია ცოტა ყინვა და მწუხრდება მცენარე. ამ წყალს გზა უნდა მიეცეს არხისაყენ. არხებისკენ რომ გზები გაკვალეს, ნარევეების ძირებს მოჰა შემოაყარეს. ახლა ადარ არის ვინცა სამშობი, — თავი დააბიბდეს ქალებმა. მერე ერთმა შერასი გახსნა, მეორემ — მესამემ, და სასწავლის მოსატანად წავიდნენ. სასწავლი მისი უნდა შეაქვო ნიადაგში მესამე პრიგადის წვერებს.

შემდეგ შეწაგლა დაიწვება. შეწაგლას რომ მორგებია, გადაბარება საჭირო. ბრეადარი ლია ყუფაძე დღემი 10 კილომეტრს გადის, რომ ყველვან მოხვდეს, სადაც ეს სამუშაოები ტარდება.

ღია 22 წლის იყო, აფრონიძე რომ მოვიდა ფოთში. ომის წლები მასთან ერთად სხვა ქალბიბაც იტვირთეს და უკაცო მუერნობაში თავიანთ მხრებზე გადაიტანეს. მიხი ბრეადი პირველობას არავის უთმობს. ზარზანწინდელი ყინვების მერე ერთ-ორ წელიწადს იცდის, რომ კვლავ უხვი მოსავალი მოიწიოს. განსაუკურობით ამყავებენ თავიანთი ლიბინით აქურები. მას

სასურველი მგვიანობა აქვს და ეს აძლევს უპირატესობას უსებურ ლიბინთან. კოლხურ ციხრებსაც მოუთმუნლად ელიან დენგობატრობისკენ, ტომეკენტრ, ლინასსიცი. — ყველვან.

თოლიაგი არეზიან ნავსეპურსი

გოგო ჩვიდმეტი წლის იყო, იღვა ნაპირზე და თეთრ ცხვირსახოცს აქწვედა. ის-ის იყო დასტვია ნაპირი საწვავირო გეშმა. გოგო მარტო დარჩა ნაპირზე, გვიმ სწრაფად მორდებოდა ნაპირს, თითქმის ჩამავალ მუტეს გაწწრებში უჯიბრებოდა. გოგო იღვა სვდანი და ხელს მიიჭ

თინა ჭოჭუა ხელმძღვანელობს მომწაწველებს აბარებაც ცდებს.

ღია ყუფაძე ესაუბრება მუერნობის მუშას.

აქწევდა. მერე შენობაში გვიდა და მალაროსთან გაჩერდა.

— ერთი ბილეთი, — თქვა სიცილით.
მამამ დაბრუნდა და ურჩია შინ წასულიყო. გოგოს კი სურდა ენოსურათა ცის დასალოცადმდე, სადაც ერთმანეთს ურთოდებოდა ზღვისა და ცის სიღურე. მამა ისევ იჯდა და მერე დღისთვის კოდადა ბილეთებს.

ჩვიდმეტი წლისამ დაიწყო პორტში მუშაობა მარიამ ჩაჩიანიამ. ხან საქეთა მმართველი იყო, ხან ადრინცედილი, ხან ტვირთის გამგზავნი, ხან მტყეპავი. დრო რომ გაივდა და ცხოვრება და საქმე შეიცვინა, ადგილსობის თავმჯდომარეც ყოფილა, ნავსადგურის მეთრე საქარმოში რაიონის მარტბიორის მდირეთის მოადგილეც. მერსულაერის ასტორის მფრეხის კომფორტბული რავებოდა მფრეხის მოწყობილი სანდრეტის მფრეხებები, საღამოებში, გარობოდა, ცვეტები, მიწვევა ფინჯან ყავრისა.

ახლა ის საღვთა სადგურის უფროსისა და სამეზარტი გემების ინტერპრეტი. მალე სადგურის ძველ შენობას კომფორტბული რავებოდა მფრეხის გემები მისეცვენ სადგურის და გაკლენ რეისებს, დასარეიდლება ნაპირი და წუთით ჩამოვდება სიონზე.

ფოთის ნავსადგური ხანგრძლივად არსობდა არ არის რუხად. მას აქვს ორი სანარჩევლო რაიონი და 15 მისადგომი. ნავსადგური ემსახურება ამირეკავასიის სპირე რესპუბლიკას და კომარკის რავებოდა უცხოეთის ბერე ექვანისთან. ფოთიდან უცხოეთში გადის მარგანეტი, მამბა, ქრანის მავანი, მანქანები. უცხოეთში მფრეხის შექანის ნედლეული და ბრინჯი, მანანი და არანსაბი.

გემები მძიმედ, თავმოწონედ მფრეხიან ნავსადგურში. ბერის ოკანებზე აქვს გაკლილი და მზორი გზადანაა მოკლენი. ინტორებიან და ემსახურებან შორეული ცურვისათვის. დღე და დღემ, განწყვეტილი მუშაობს ნავსადგური, ახდენს ტვირთის დამუშავებას (დაკლა-დატვირთვას). პორტზე დგანან ამწეები და ყოველ ამინდში მათ მართავენ მქვანისატორები. თუ არ არის მფრეხილიანი დღედა, ამწე გაუჩერებულად მუშაობს. მქვანისატორებიდან ცნობილია ლიდა სტანანიკოვა. მას აქვს უტყარანი ფიგალი და დროის დაზოგვით ამბოხებს დიდადი ტვირთის გაზიდვას. სისით იგი ხედავს, როგორ იღვრება სინათლე ფოთის მუქვარდან და გზის დასასრულს აცხრებს მისებობებულ გემებს. რადიერი გემები არ უნდა მოვიდეს ნავსადგურში ერთადროულად, მქვანისატორების ვალდებულები არან დაამუშავებს ტვირთი. აი, ჩამოვდა „კურა“... — ცვირის მანქანის დატვირთვალი. აი, მოვიდა ძვანდიგდანი „ნიკიტარო“ და მოიტანა ლითონი. ნავსადგურში მოიღიან და მოღიან გემები. დიდხანს გასაჩერებლად არ სცალიან. გემების ნავსადგური არ ხედავს არ ამიღებს. ასე არიან ნავსადგურის მუშები, ასე არიან ზღაზე მომავალტ თოლიები.

გემები მოღვენ და მოიგან.
თოლიები რჩებანან ნავსადგურში.

ზეზნული და ლაქონება

დავდა ზაზნული და მოიტანა ახალი საზრუნავი. სად დაისვინო ჩვენმა ზაზნებმა? მათ წინაშე დიდი არჩევანია. მუქულიათ ვაგემზაზრინ პირინათა ბანაკებში, რომლებიც კველასე სუკეისე და დელარმრეტაც ავფილებოდა გახსნა. მათ იქ დახვდებინან გულიდა, ზრუნვითა და სიყარულით. ეს დღებში მათთვის იქებნა სისარუნელისა და მდინერიების დღებში, ცოდნისა და შრომითი რეგვების შექანის დღებში.

იგნისში მავი ზღვის სანამიორებზე, ბორჯითის ზეობის, თბილისის საგარეუნში კურორტებზე, მითან ავფილებში აღმზარებან პირინურელი ოლებში, ასხვარდებან პირინათა ქალკებარე ბანაკებში; ათასობით გოგონა და ვეი ნაკლებად ვაგემზაზრება გუდავითი, ჯავთი, სურათი, წაღკვეთი, ახსლადანამა...

ახალაზრებებს რომანტავა იტყვებთ. ეს კარავდა. მგარამ უნდა ვგახსოვდეს, რომ თითოეული დღე ჩვენი შრომისათვის მოიხმამ უნდა განსაზღვრების. ეს ხელს მუშეებს პატარა მოვლაკებებში, ქვეყნის მთლიანად მუნებლებში შრომის რეგვების დაწინერგვასა და ჩამოსალიბებებს, ცოდნის განდიდერებას.

წელს პირველად შეიქმნება შრომისა და დსკუენების ბანაკები, რომლებიც ქალკებარე ტიპის ბანაკების პრინციპით იმუშავებენ. შრომისა და დასვენების ბანაკი გაიხსნება სამგროს სკოლა-ინტერნატის შენობაში. მისი საშუამო ბაზა სამგროს საბჭოთა მურენობა იქებნა.

პირინათა ბანაკების რიყებს შეემატება ტურისტული პროფილის სპეციალიზებული ბანაკები, რომლებიც გარყვეული საფით დანდრეტებულ ბაგემებს ვაუწყებს მომასურებას. ასეთი იქებნა ნორჩ ტექნიკისათა ბანაკი თავისი ლაბორატორიებით, სადაც სკოლაში ტექნიკით გატყვებულ ბაგემს ბანაკში ყოფნის ბროსავ საშუალება მიეცემა ხალხითა და ელსისეფითი განარტობის თანხლებით. საშუალო-საბჭოთაობა მცენიერების ამ დარეგვამ. ამ ბანაკს სეზონში 300 მოსწავლის მიღება შეეძლება.

ასეთივე სპეციალიზებული ხასიათის იქებნა პირინურელი და კომკავშირული ატბების ბანაკი. აქ დამუშავებულნი, პირინურელი და კომკავშირული ატბებისტები, ათივისებენ მუშაობის ახალ ფორმებსა და მეთოდებს, მიოდებენ ამბიციდობებს. ბაგემთა ინვიციატების ვაგეოვების მიზნით მოსწავლეთა შტაბი უხელშეწყობენ დღის რეგვებს, დასუბლებს, დისკუბებებს, ვაგეობების გამოწ-

ვებსა და სხვ. ბანაკში ჩატარდება ნორჩაკტვების სწავლება სამყარედ ნინისათვის — „საბჭოთა კავშირის ნორჩი ტურისტა“. ბორჯოზისა და წაღკვერის ვადანმა, ოსური სოფლის — გვერებისეობის მასობლიად, ვაიმუხდა ტურისტული კარგები, რომლებიც მთელი ზაზნულიან ვანსალიბობაში 800 ნორჩ ტუზანს მიიღებს.

სპორტული ბანაკები ვაერთიანებს სპორტულ სკოლებში ჩაბუნ ბაგემებს. ვანსარსულია შეიქმნან: საგურამოში ნორჩ განმორავრეთობა ბანაკი, ბაგურაინში — ფსებურთობებისა, ჩანსუბანში (ბტარა) —მღლისნობისა. ამ ბანაკებში 900-მდე პირინური დასვენების, ვაგეობების სხუელს და ამაღლებს სპორტული ოსტატობას.

პირინურელი ბანაკებისათვან განსხვავებით უფროსკლასისათვისა წელს პირველად შეიქმნება სპეციალური ბანაკი. იგი ბანაკულით გაიხსნება და იქ თავს მოიყრის 400-მდე ნორჩი მფრეხელი — მუსიკისი, მხატვრის, მოვარავისი, პოეტის, მოქანდაკე და სხვ.

500-მდე მოსწავლედ ვაგემზაზრება საყარეორო პირინურელი ბანაკში — არტბები, ხილო 50-მდე უფროსკლასული ესტებრება რუსეთის რესპუბლიკური ბანაკს — ორლიონოს.

ქალკად დანტინელიათვის კვლავ გაიხსნება პირინურელი ბანაკები თბლისში, რუსეთში, ქუთაისში, ფოთში, გორში, ცხინვალში, სიხუშში, ბათუმში.

მიმდინარე წლის 31 მარტს ადიარა მფრეხობის მატარებელი — მატარებელი: „თბილისი-მოსკოლი-ლენინგრავი — ვოლგურბით-თბილისი“. მისი მუშავებები მოსწავლენი იფინენ: ეს მოსწავრობა მიიღვენ დღიი სამშულოით მისი დამატებობა 20 წლისითავა. მოვარავობა ვაგრძელდება სფსულით მავ ზღაზე, მანარტობა: „ოფსის-საფსტობლიო-სინფორპალი“. ეს სანდრეტის მოვარავობა თვეზე მეტხანს გასდინა. ეგრევე ბაგემებმა ერთად იქებნან: საშაშული მისი ვტყარანები, საბჭოთა კავშირის მებრები, ოსტორიკობის, კომკავშირული და პირინურელი მუშაებები, ბაგემები დათავლიერებენ ბერე ისტორიული ადგილის, ვაგემობის მის წარსულს...

ზაზნული მოვიდა. ახლა კველა დღისათვი პირი საზრუნავა შეემატება: სად დაისვენებს მისი მფრეხი, სად გაზაზნობს იგი, რთიელი კურორტბი აირჩიოს?

გემების შესახებ უკვე მოგახსენეთ. აირჩიეთ, რომლებიც გნებანეთ!

ლიკა კაპახაძე

ლიკა თოღავა

ვრცელი მოხიბვის ბისნესი

მოთხრობა

შატავარი დ. კრისტაველი

აბელ ორელი პასუს ელოდა.
„რაღაც შეიძინა, შვინი, ამ კაცმა,“ — გავიფიქრე და ანგარიშშივიცემ-
ლად თავი დავერქინე.
— დიახ!.. რა ბრძანეთ?
ორელს გაეცინა.
„ვერ გაეფიქრე და რა გქნა!“
— კოდა, ასე, — მითხრა ორელმა და ისევ თვალღმში შემოხმედდა.
„ჩიროსცენარით?.. დავეწერე, რატომაც არ დავეწერე! თუმცა...“
— ქო, ისა... შე რა შეუნი ვარ!
— შენი მოთხრობის მიზეზდით, — განაგრძო ორელმა, — თუშური აბი-
რებდა, მაგრამ, უშუალოდესია, თვითონ გაეკეთო. შენი მოთხრობის ამავალი შენ
უკეთ იგი.
— კი, მაგრამ...
— არაფერია. გაგარაკვეთო. უარეს შემთხვევაში არაფერი გამოვიდა, —
გაეცინა, — მაშინ კი... მაშინ თუშური დავეწერე. ასე, ქო?
უარი ნიშნად თავი დაგავიჭივრე:
— ვერ შევძლებ.
„შეს ისე, ზრდილობის გულისთვის.“
— რეკლამათი ერთად იმუშავებო. თუმცა რატომ, — თავი ასწია და შე-
ნომოხდა, — აი, მანანა, — შერე მანანას შეხედა და ახლა იმას უთხრა, —
ასე, ქო?
პასუხისათვის არც დაუცვლია, მაგიდის უკრა გამოაღო და საქმეში ჩა-
ფეშო.

სკამიდან წამოვდებო და ატეო-იქით მიმოვიხედე, „ასე, ქო? ისე, ქო? —
გამოავჯერე გულში, — გავეცინო მარცხ, შე კაი კაცო.“ გაბეჭყვლილი ვიდგე
და რა შექნა, აღარ ვიციდი. მერე, თითქოს რაღაც მოვიფიქრე და მანანას
გაბარებულმა ვუთხარი:
— მამუცა!
მანანამ თავი უკან გადადგო და გადაიკისკისა.
— მანანა, — მითხრა და დიდხრონი ბავშვური თვალღმში მომაპყრო.
„მოურე, ახლა! — გავიფიქრე, — ერთი, ორი, სამი, ოთხი, ხუთი, ნე-
ტაცე სადამად მივერბე, ტყბია...“
— იცით, რა? — და, მერე შე თვითონ არ ვიცი, რატომ, — ნახვამდის.
— სად მივდიხარ? — მითხრა აბელ ორელმა და თავი ასწია, — თქვენ
რა, უკვე შეთანხმდით?
— შეთანხმდით? — ვიცითხე და მხრები ავიჩირებე.
მანანა მომეფეშო:
— დღეს, შეიდ საათზე, ჩემთან.

ქუჩაში რომ გამოვივლი, მხოლოდ მაშინ მივხედი, რომ მანანას ნათქვამს
ვერაფერი გაეცემა. „ჩემთან. კი მაგრამ, სად? სტუდიამი, თუ... ნუთუ სახლ-
ში? მერე მისამართი? საათის დახედვით. ხუთს წუთები ავლდა. „უნდა დავე-
ცადო“.
მერე ტროტურაზე ატეო-იქით სიარულს მივყვედი და უკვე გავიფიქრე:
„დაიწყო!“
სურთქადა შევერა. უკვე მუშვიდე წელია, რაც უკულოწვილითა სისს გა-
მოვყალი და აღარ მასსოვს, რაზე უნდა ველაპარაკო ქალს, რომელიც არ

მივეყარს. წინათ ამას კარგად ვახსრებდი. შემეძლო მთელი საათობით მეს-
უბრა ქალთან ისე, რომ ინტიმური წუთების შიში არ შეჩირდა. გოგონები
ჩემს ამ „ნიუს“-კარგად ამწვედნენ და ხალისით მიმეფიქრებოდნენ. თაისას
შემდეგ კი... თაისას შემდეგ სულ გამოვიცალკე. ძალდაუტანებელი ხუმრობის
ნიჭი, გოგონებთან რომ ასე მიახლოებდა, სადაღაც დაგვარე და ინტიმური
თავდადასავლის მიმართ, ჩემთვის ურეგული ლტოლვასა და ცნობისმოყვარე-
ობასთან ერთად, რაღაც უცნაური შიშით დამწმენდა.
სურთქად ხუთ საათზე მანანა გამოვიდა და გამოვიცინა, მხოლოდ ერთი წა-
მით შეყოვნდა ჩემს წინ და ტროტუარს გაუყვა.
— დღეზანს გალოდინე, ქო?
— არა, — ვთქვი და გავერბი. გადასასვლელთან მჯდომი ხელი მოფ-
კიდე და გავიფიქრე, რომ ის წამი, რაცა ეს უნდა გამეყვებოდა, ხელოდან გა-
ვეწვი. სტუდიიდან გამოვიდა თუ არა, წინ უნდა შევებებოდე, მჯდომი ხე-
ლი ჩამეყდა და რაზე შეთქმა, თუნდაც უაზრო. მერე კი...
„მერე ის, რომ შეტრი ხარ, — საკუთარ თავზე გულში მომივიდა, — ვაი-
თუ! უთუთ!.. არიბა, შეტყბა!“
მოიარდაბიერე ტროტურაზე, რასაკვირველია, ხელი გავეწვი. მანანამ ფარ-
თოდ გაღებული მხარული თვალღმით შემოხეშოდა და მკლავი დამიოთხა.
— არ მივეყარს ცალცალკე სიარულში. იცით რა, — მითხრა და უწითო ჩა-
ფიქრდა. მერე ტურენი გამოხრა და წუნიამ ბავშვური ჩაილაპარაკა, —სხვეს
რომ ვეუერბე, ცალ-ცალკე დადიან, ისიც კი...
— მეს აბრე ვარ, — შევაწყვეტინე უკვე ვიციდი, რის თქმასაც აპირებ-
და. ცალ-ცალკე მოსიარულე ქალ-გაფინე ჩემზეც უსიამო მოთაჭქვილღებსა ახ-
დუნენ. მანანამ ახლა უფრო დავინებით მომაპყრო დიდხრონი ბავშვური თვა-
ლები.
— რას მიფერებ! — ვუთხარი, — ის კი არა ვარ...
— რა ის?
— შეპყრენი უნდა! — ვთქვი და ხმაველია გავიცინე უკვე საკუთარ თავს
მივეყარე და შემბოლობა კვამლივით გაიბნა.
— მართლაც, ისე მივეყარს შეპყრენიული!
— თვალღმზე, ვეტყობა, — ვუთხარი და სახეში შევხედე, ტურენზეც
მანანა ახსნას დაელოდა.
— ბავშვური თვალღმით გაქვს და ბავშვური ტურები, — ვუთხარი, —
აღამიანი თვალღმით და ტურები, მუტი კი არაფერი... მოდა, პატარა გოგო
ხარ და რა ვიცი. შეპყრენიული იტიმტი გიყვარს. ვიცივე ის... იგი რა?
— რა?
— ორდღს დედი ცხვირი აქვს. რა საჭიროა იმხელა ცხვირი!
მანანამ მკაცრად შემომხედა. მერე ორელივით ცალი თვალი მოჭუტა და
მითხრა: — ასე, ქო?
გამეცინა.
— მართლა, როგორ დამავეწყდა! — ვუთხარი. მანანა წამით შეტრედა
და მეითხრა:
— რა დაღავიწყდა...
— უკვე გვიანაა, — ხელი ჩავიჭინე, — როგორ მომივიდა!
— თქვი, ახლა!...
— აქამდე უნდა მეთუტყა.
— მოთხარი! — შემეჭყვინა.
— რა და, ის... აბა თვალღმში შემომხედე... ქო, მაგრამ... ახლა ნამ-

დვილად გეტყვი... მიყვარხარ...

— მეც, — მიიხრა მანანამ და ერთხანს მზერა არ მომავიძლა. მერე გულწრფელი ხსოვლით გაეცინა და ჩაფიქრდა.

— ესეც ასე! ზოი ვითარია. — ვთქვი და ისევ გაგვეცინა. გამახსენდა ის შიში, მანანასთან შეხვედრის წინ რომ განვიცადავ, და გავიფიქრე: „უბრუნულობა, ეს სიკაღბის მიზეზია, მეტი არაფერი. წამით მაინც თუ გჯერა, რომ გულწრფელი ხარ, რასაც ვინდა იმას იტყვი. ყველაფერს იტყვი, თუ არ გეშინია, რომ სიყალბედ ჩაგითვლიან. მერე მანანას შეხვედა და შიშით გავიფიქრე: „ცდებლანთ ვთამაშობით“. — მაგრამ მაინც კმაყოფილი ვიყავი, რომ მანანასთან უბრუნულობის უსიამო გრძნობას არ განვიცდიდი. ყოველ შემთხვევაში, ჩვენ ახლა უკვე დიდი ხნის ნანახებივართ ვიყავით.

— ვითხარო თუ არა! — ნიშნს უვუბები მანანამ და რატომღაც ძალიან მზიარულ ხასიათზე დაედგე.

— კიდევ თქვი, — მიიხრა მანანამ.
— გეტყვი, რატომაც არა...
— მერე, შენ რომ ცოლი გყავს? — მიმოიხრა მანანამ და თვალღებით მომწუხდა.

— ვაიმე, — ვიტყვიც, — სულ დამავიწყდა!
— შე არ გუბნობები, — მიიხრა მანანამ.
— შენ საიდან იცი! — გავიყვირე.
— თქმაზე თქვა, ისა... მოიცა, როგორ თქვა... ჰო, ტყუილად ირუბი, რაც თავი მასსუს, ცოლიანიაო.
— რას ირუბიო?
— რა ვიცი, თვალღებით შეტამე ის კაციო. აბა, როდეს შეტამე!
— შემტამე, აბა რა!
— კაი, ჰო, შეტამე, — დამეიხანა, — შეტამე და შეტამე, მერე რა მოხდა.

— რაღა რა მოხდა. ასე კი ნუ გჯირო!
— რა შენია.
— რა და ის, მე შეილოც მყავს.
— მართლა?

მანანას თვალღებზე ვტყობია, არ სჯერა. ეს იმიტომ, რომ მე თვითონ არ მჯერა, როცა სარკეში ვიხუდები და ცოლმედილიან ვარ-მეთუი. საკუთარ თავს ვარწმუნებ.

— რა ჰქვია? — მკითხა.
— გამშიცანი.
— მანანა, ჰო?

— ვითომ, რატომ!
— რა ვიცი, ყველა ასე არქმევს და...
— რას ამბობ, — ბიჭია!

გაეცინა.
— მე გოგო მიარწმენია და იმიტომ. ნეტავ, შენც გოგო გყავდეს.

— მართლა გიარწმენია?
თავი დამეიხნია.

— მე ორი გოგო მყავს.
— აკი, ბიჭიო!
— ისე ვთქვი, ხუმრობით.
— ახლა მართლს ამბობ, ჰო?
— უნდა შემატყო.

— მართლს ამბობ, — მუეზნება მანანა და თვალღებში მიყურებს, —

აი, ზომ მიზევდი!
მერე ისევ თავისას ამბობს:
— ერთს მანანა ჰქვია, ჰო?

— არა ჰქვია და რა გიყო!
— ჰქვია, — არ სჯერა მანანას, — მანანა ჰქვია. პირველად რომ გკითხე, მაშინვე მიზევდი.

— ჰო, მიხედო, — ვუბნებები, — ოღონდ, ჩემი ბრალაა — კარად ვერ ვიჭრე.

— რა საჭიროა, — მუეზნება მანანა და თვალღებს არ მაცილებს. წამწამები შეტად გრძელი აქვს და ბავშვითი აფხულებს.
— შენ სულ ასე იცი? — ვკვიობხები.

მანანას ელიობა:
— გიურო, რა მოხდა!
ერთხანს ხმას არ იღებს. მერე მკითხება:
— რა ჰქვია... შენს ცოლს.

— თათა.
— კარგი საბუთი.
თავი დავუკნე.
— აი ჩემი სახელი, — ამბობს მანანა და მელავს ითავისუფლებს, და უკვე შორიდან იძიბობს: — ნახავდის. სცენარზე იფიქრე. მე ორჯელ ვუბნე, რომ ნახვადარი უკვე დაფიქრე, — იყინის. — ჰო, აბა, როგორ!

— კარგ ხასიათზე ხარ, — მუეზნება თათა და თვალღებში მიყურებს.
„რა იციან ეს თვალღებში ვერებმა!“
— ჰო, — ვუბნებები, — დღეს ისეთი კარგი გოგო გაცივანი! ჰო, მარტლა, სცენარის დღეა და მამავალეს.

მერე თათა სულწასთან მიხმობს. თვითონ ჩემს პირდაპირ ჯდება და თვალს არ მაცილებს. ძალიან მიყვარს, თათა რომ ჩემს პირდაპირ ჯდება და ფუსუსებს, ტემიო, ხშირ-ხშირად მახსენებს, თითქოს არ გვამდ, თვითონ კი ერთი ამბით უბურავს სულს ცხელ საჭმელს და, ლოყები რომ ბავშვითი უბურება, მცივებია.

— რა ჰქვია? — მკითხება თათა.
— სცენარს, თუ იმ გოგოს? — ვიყინი. — მანანა.
— სულაც არ ვბრაზობ, — ამბობს თათა.
— რა თქვი?
— სულაც არ ვბრაზობ-მეთუი.
— მერე მე როდის ვითხარი, რომ ბრალაა!
თათას სახეზე აწერია, რასაც ფიქრობს, და ჩემსა განვადრებო:
— თვალღები აქვს ვადასარევი, დიდრინი, ვრტული წამწამები. აი, შე-

ნი თვალები რთა, ისეთი. ტურებიც შენნარიი აქვს, ასე გვერინება, ვილაცას

— ტაშე, — შეუბნება თაია.
 — სულ თვალებში ვიურებს, თითქოს ის იყო...
 — აბა, როდის ვიურებს?...
 — შენ არა... ის დღეს შინ წაშიყვანა. სულ მარტო ცხოვრობს.
 — რატომ მეუბნები?
 — აბა, როგორი ტულის ხომ არ ვეტივეი. ასე და, რა გუნა დედას გვევი-
 ცები, თუ ვეტივეი... წაშიყვანა, მართლა წაშიყვანა. წაშიყვანა და, რა
 გუნა სცხარის დარწმუნე უნდა დამეზმაროს. ჰო, სექტემბრისთვის უნდა
 ჩავაბარო. ერთად, აბა, რა, სულ ერთად ვიქნებით. რატომ სექტემბრამდე,
 შერე სხვის დავწერო. კაი ახლა, რა გატირებს?
 — ვტირა, კო!
 — ბევრიც არ გაყვია.
 — ტაშე, რას მიურებ!
 — აბა, როგორ ვტამო, ტირი და!
 — ტაშე-მეთქი.
 — გემა, აი, უკურე, ოღონდ ნუ იტირებ.
 თაიას ეღიშება. ნაწივარსუ რომ მზე გამოხედვას, ისე მიურებს.
 — არ დავწერო. რაკი ავი გინდა, არ დავწერო სცხარისა.
 — არ დავწერ, კი აბა, ნუ დავწერ! — უკვე მემუქრება.
 — რას მემუქრებ? შენ კი არა, ონღლა რომ მიბრძანოს, მაინც არ დაე-
 წერო, ონღლა იმხელა ცხვირი აქვს, რო... მარა კი არ მემინია!
 — ტაშე, — ისევ მასხუნებს თაია.
 — მაგწეხი სად არიან?
 — ქუჩაში. მთლიად გასულდუნენ, აღარაფერს მიჯერებენ. დღეს შემო-
 მღალანდნ და, მამას ვეტივეითო, დამეუბნებენ.
 — ჰოდა, კარგად უთქვამთ. აბა, ერთი კიდევ გეაღაპებ!
 — ერთი ტულის ხართ სამეფინი, — იციანს თაია და რატომღაც მიხარია,
 რომ მე და ჩემს ბავშვებს ერთი ჭუკა გვაქვს. და ეს წამებიც ბევრად მიზ-
 რეფინია იმ წამებს, როცა სიმარტოვას და სვედის წითლებში სხვებზე უკეთეს
 ტუკას და სიმარტოს ვიჭრებ.
 უკვე შეღაბებული იყო, თაიას რომ ვუთხარა:
 — ბიჭები მელიღობინა, გაგივლო.
 — კახა და დათო, ჰო?
 — ჰო, კახა და დათო, — ვიციანი.
 ეს ამ რამდენიმე წლის წინათ იყო: მამინდა რაღაც მოხდა. ბიჭები მელი-
 ღობინა-მეთქი, თაიას ვუთხარი.
 — ვინ ბიჭები?
 — კახა და დათო, სხვა ვინ?!
 მთორ დღეს კახა და დათო ქუჩაში შეგვხედნენ მე და თაიას. მე თვალი
 ავარდი, მაგრამ ფიქთონ შეშინიშნეს და „ერთი თვის უნახავი ძმაცაიცი“ ხელი-
 დან ძლიერ გაბოლოლჯეს ერთმანეთს. თაიამ თვალებში შემოხედა და გაიცი-
 ნა. მე კახას რაღაც ვუთხარი და გაფიქრებ, ძალიან უღელდა-მეთქი სიცილი
 თაიას.
 — შენ რე დამლოდობი, დამიძინე, — ვუთხარი თაიას.
 — ჰო, — მიხარა თაიამ, „არას“ უფრო ჰტავდა.
 — არ დაიძინებ?
 თაიამ არც ჰო თქვა და არც აბა.
 — კი, ბატონო, ნუ დაიძინებ!
 თაია შეღაბებული იყო და ქუჩები ჯერ არ მოცვლა გარინდებას.
 ქალაქის ხმაური რეინის ხიდანმდე მიშვავ, ხიდანს საკუთარი გულის ხმა
 შემოიშვამს. მოიჯირის მკლავებით დავცურდინე და მტყვრის ტალღებს თვალი
 გავუბრუნებ.
 „რას გაბუშებულხარ!“ — მითხრა თაიამ.
 შეწყითალმა მიმოიხედა. შერე თვალიმ დაგხეუ და მდინარის ხმარს
 ყური მივიღე.
 „რას გაბუშებულხარ!“
 „რა ვიცი... გგონია, ვიცი?... უბრალოდ ასე ვთბობა.“
 „მე კი სულად არ მივეფას სინუე, იცი?“
 „ჰოდა, იცივეი.“
 „ვიცივრებ, — იციანს თაია, — განა არ ვიცივრებ, ქვეყანას შეეძრავ ყი-
 ნილით. ვინადა, გადაგეტე?“
 „წაშიოდ, — ვუთხარი და ხილის მოიჯირის მივაყილე, — შენ მართლა
 გადაგეტე.“

„რა კარგი დაზა, ჰო?“
 „სიწყურა. არც მე გვიანია და უკვე სიწყურავა. ალაბო, ყველას სტე-
 ნავს.“
 „მანდას კი არა! რა დააძინებთ!“
 „რატომ?“
 „აიბაი სასწესო!“ — იციანს თაია. ლამაზი კბილები აქვს თაიას და კიდევ
 უფრო ლამაზი, ცვესლივით ტურები.
 „ეს თითქოს ვერაფერიც გულისო, ვარსკვლავები ისე ციმციმებენ. —
 რა, ნამდვილად მანა? იცი, რას მტყვრის ხარ ტაშეს, ასე ერთად რომ განახოს?“
 „რას?“
 „რა ვიცი. შენ ვეტივები. ნეტავ, რას იტყვის?“
 „იტყვის, რომ თაია პატარა სულელია და მამუკამ ეს უნდა იცოდეს, თა-
 იას არაფერი აწყენდა. არასოდეს.“
 თაია ჩაფიქრდა.
 „მართლა არაფერი მაწყენინებ? არასოდეს?“
 „...ვიღაცამ მხარზე ხელი დამადლო.
 — ხილვე დღის ამ შეიძლება, ამხანაგო.
 — რეინისა, შე კაცო, გამიძლებს.
 — გათარ!“
 თაია ნაბიჯი არ შეინდა თავსელო, რომ მანქანა წამოიშვია და ტაქსის
 მძილოლა საბურთალო შემოთბავს.
 — რას გაღამავდი! — ვიცივეი.
 მძილოლა მხრები აიწვია. მანქანა ხელივითი გასრიალდა.
 ხილის მოლოთთან ვიღაც მიხედავს გამარტა, და რას აცვიფრებო, თვალთ
 ხარამოუხედა მანქანა. ამ ხილს ეღებ, ბაბუა, და ახალ ხილს აგებენ-მეთქი.
 არის წუთები, როცა ადამიანს უცნაური გრანობა გეუფლება. უცრად
 იცვლები, და გვერებება, რომ ეს შენს გარემო იცვლება ყველაფერი, ასეთ
 დროს საკუთარი თავთან განმარტების სურვილი გიპარობს, და...
 ძალიან მწყინს, ამ ხილს რომ ეღებენ. მწყინს კი არა, სული მივბუდება,
 როცა წამოიფიქრებ, რომ...
 ასე გგონია, მართყვენ-მეთქი, ჩემს ფიქრებს, ჩემს სიმარტოვებს, ჩემს
 უსაყვარლად და უღამაზეს წამებს, მართყვენ თაიას, იმ თაიას, სიმარტო-
 რომ თავს ავიწყლებს და ხილად გადაფერებს ლამობდა. მაგრამ მშენებლ-
 ნი უნაკლურ სანებინარ ნაგებობას პირველიან ქალაქს და ქალაქს უხარია,
 ამ მოხუცეს უხარია, ეს განახლების სიმარტოვანი და მე ვიცი, რა დღელი
 ეს სიხარული, და მეც მიხარია ქალაქის მაგვრად, ამ მოხუცის მაგვრად...
 — მამ, ახალი ხილები?
 — ჰო, ბაბუ, ახალი ხილი... ისეთი კარგი იქნება, ისეთი, რომ... ჰო,
 ბაბუა, შენ კარგად იცავი.
 — მამ, ეს რეინის ხილი უნდა ავილოთო?
 — ჰო, უნდა ავილოთ... ჰოდა, აიღონ, ბაბუა, რა უჭირს...
 — შენ პირის მუკაა.
 — გმადლობთ, ბაბუ... ნახავდის...
 „ჰოდა, პატარა გოგო ხარ და რა გიყო. შეპაჩყინებული იმითომ გიყ-
 ვარს.“
 „შერე შენ რომ ცოლა გავცა!“
 „შენ საიდან იცი!“
 „ონღლა თქვა, ისა... მოიცა, როგორ თქვა?..“
 უცნარეი გოგოა მანანა. უცნარეია, და, რა! ზოგს ტრამევიში ადვილს
 ვერ დაუთმობ იმის შიშით, რომ...
 „შენ სულ ასე იცი?“
 „იგიურო, რა მოხდა!“
 იმის შიშით-მეთქი, რომ აღმაცურდა არ გადმოგხვებენ. მანანასთანა გო-
 გოს კი...
 „ღიღინას გალიდენ, ჰო?“
 მანანასთანა გოგოს შევიძლია ყველაფერი უთხრა და არ გაიცივრებს,
 ხუმრობათ გულწრფელი ხუმრობით გიპასუხებს, იმდენად გულწრფელია, რომ
 შენ თითოთღარ აღარ გჯერა შენი სიმარტოვანი და ტაქსილი ვერაფერიც თქე-
 ლან ტურაფრად ადგივლებს.
 „ახლა მართლად ამბობ, ჰო?“
 „უნდა შესტავო.“
 „მართლად ამბობ... აი, ზომ მიხედავ!“
 „შენ სულ ასე იცი?“
 „იგიურო, რა მოხდა!“
 „ჰოდა, პატარა გოგო ხარ და რა გიყო. შეპაჩყინებული იმითომ გიყვარს.“

— მიტევი? — მიიხრა თაიამ.
ეს სრულებითაც არ არის უხარი. მოლოდინის სიხარულს გამოხატავს.

- თაიას უხარი, რომ კარგი ბიჭი ხარ.
- იცის.
- მაინც უხარი, — იცინის მანანა.
- გადამცემ, ბატონო!

სცენარი თითქმის მზადაა. მე უკმაყოფილო ვარ ჩვენი ნაშუქვრით და გაუთავებელად გბუზღუნებ:

- ეს რა სცენარია? სცენარია კი არა...
- გაგიჟდი? — ამბობს მანანა.
- ჰო, გავიჟდი, — თავს ჭკუნევ, — მაგრამ ეს მაინც არ არის სცენარი. — რატომ, რატომ? მოთხოვნას არ ვაჩვენა და იმიტომ! შტეტრა ის კაცი... ვინ და რწული.

მანანა იცინის. ხლები ღამზად ამოწევიდა ნიკაძე და იცინის. ჩემს წინ ყვეის ბაწეწინა ფინჯანი დგას. ფინჯანს მოლოდინით ირთული ასდის და ორტკლის იქით — მანანა, ნიკაძე ღამზად ამოწევილი თითებთი. ცველაფერი ისეა, როგორც ზღაპარში.
„ვინ გივფარს, თაია თუ მანანა...“

გუშინ პირველად ვაკოცე მანანას. მამინაც ასე, ყვეის მოლოდინით ირთული ეკუთრება, და არაფერი უთქვამს. თვალები აუწყლიანდა მხოლოდ. მერე, ახლად გაუთავებელად ჩემი პანაივი სკამის ზურგზე სათუთად გადასდინდა. თაიამ იცის, რომ ძალიან მიჭირს, და ღამზად და შთამავთებულ თვალებს არასდროს მარიდებს. თაიამ იცის, რომ საკუთარ თავს ვებრძვი, საკუთარ გულს, საკუთარ ნერვებს, და ამ ძნელ ბრბოლაში თავიკი უსაყვედღრო დიდდრონი თვალებით მამხეყებს.

ჩემი მოთხოვნა ოჯახურ თემას ტეხება, ტეხება კი არა და, მთელი დრამაა გაორებულ სიყვარულზე. ოჯახში, რასაკვირველია, იწერევა და სიყვარული ცველაფერს სწევას და ანადურებებს. ჩემს მოთხოვნას რომ დაეუკურო, ახლა ჭყვავას უნდა ვაქცვედი, რადგან არაფერ არაა ისეთი ღამზად, როგორიც მა-

ნანა, და არავის უყვარს ისე, როგორც მე. და, იმის მაგივრად, რომ საკუთარ თავზე გული მომიკიდებს, უკანასკნელი სიტყვებით ვლანძღავ ახელ ონებს. მანანა იცინის და ხუცავ არ ფიცრობს, რა თავბრუდამხვევია მისი სიცილი.

მე უკვარი გადამწვეტილებას ვიღებ. მაგიდიდან გვრეუ უცვი დამთავრებული სცენარის ფურცლებს და საკუთარ თავზე სამწიფელი ძალდტანების ფასად ვხუცე, ვანადურებ... მანანა გაფითრებული მიყურებს და ფართოდ გახლებილი თვალებით მეტყობება:

„გიჟივდი, ხომ?“

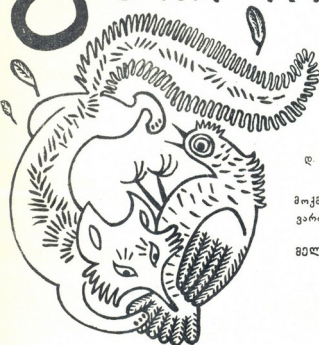
„ჰო, გავიჟდი... — თვალებითვე უკვასებებ და გული ცველი მეტყობინება. ოთახში სადამის მონაცისფერი ბინდი დგას და იატაკზე თოვლის ფანტელეებითი ყრია ქალადლის ბაწეწინა ნაფლუთები.“

„წიფედი... მე წიფედი... ჰო, ალბათ... არ ვიცი, მანანა...“

მანანაც ღუმს, მხოლოდ თვალები მოთვინ მისი, რომ წამით შეფერვებ. მერე, სუნთქვამგურული მიბლოდებდა და მკერდზე მეურღონობა. ესეც პირველია ჩვენს შორის. და მეც აფარვის ვამბობ, ისევე როგორც არაფერი უთქვამს მანანას, როცა პირველად ვაკოცე. მე ვგრძობთ მის დამთავრებულ სიახლევებს, მის მგვიფ მკერდს და ძარღვებით თაყარა მზე მეღვრება. მანანა, ალბათ, ვგრძობთ ჩემს ძლიერებას და მკერდზე უფრო მჭიდროდ მეკვრება, რომ ძალა მოიკრიბოს და მერე კვლავ სუფთა, ანგარა თვალებით შემბმოდის. არა, დიდხანს არ გაგრძელდება ეს წუთი, ეს წუთიც ჩაივლის ისევე, როგორც სხვა აასს მწვინარ წუთს ჩაველია დასაბამიდან, და მერე მე უსათუოდ რაიმეს ვეტყვი მანანას, ვეტყვი ისეთს, რომ სამუდამოდ დაამახსოვრდეს. მანანაც უსათუოდ მეტყვის რაიმეს და მერე ერთზე კიდევ და უკანასკნელად ვაკოცე მანანას. მერე წავალ, წავალ და ვივლი მანამ, სანამ ეს თაყარა მზე ძარღვებით მეუბდება. ვივლი და მივალ იქ, სადაც უსაკუდურო, მურწუნელი თვალები მშლიან, და ერთხელ კიდევ და უკანასკნელად ვეტყვი თაიას, რა დიდი და გულწრფელია მანანა.

მერე თაიას თვალწინ დაწევი ჩემ სულელურ მოთხოვნას, კვლავ უკანასკნელი სიტყვებით გაველანძღავ ონებს და დავყურ ახალ მოთხოვნას თაყარა მერ დრამაზე კი არა, არამედ სამი ადამიანის გმირობაზე. მოთხოვნა იქნება ვრცელი, ძალიან ვრცელი, და ეს იმიტომ, რომ მკითხველმა დიდხანს, ძალიან დიდხანს ვერ დაგვიმოს, და კიდევ იმიტომ, რომ მისი წერის დროს თაია ბეჭდვარ, რაც შეიძლება ბეჭდვარ შემოვიდეს ჩემს ოთახში ფეხბეჭდვით და უსტყვიად, ბავშვურად გაბატონული ტუტებით ძილის დრო შემამსენოს. თაიას თვალები ასეთ დროს ფიტჩინანა და ზღაპრულად ღამზად.

მედიკალიზაცია

მხატვარი

დ. ზარაფიშვილი

მოკმედი პირები: მელია, უვინილა, დედალი, ვარიები და ბიჭიკო.

მელია — (საქათმის წინ ხერხელს თხრის) რა უნაჩაღა ბიჭი ვარ, უმ, რა ხერხელი გავთხარე! მოვარეცე, მოვარეცე, ნუ ჩახვალ, შენც მჭირადები დამხმარედ. (მოვარე ჩადის).
 ეეე, მაინც ჩავიდა, ქურდს არაფერ არ წყალობს. უკვლა შენი მტერიან, მელაქუდაც, საწყალო (ტირის)
 თუმცა ცვენსა-ტირილით განა რაშენ გავხდები? დროა ავამშუგო ისეც ჩემი თათები... (თხრის უფრო აჩქარებით).
 აი ასე... ახლა კი შეგბრძანდები ამაყად (შედის ხერხელში),
 რომ იცოდით, შვილებო, რა დევმირი მამა გყავთ!

დედალი — პო, ასე...
პარიები — ცოტაც კიდევ ეცადე!
მელია — (დედალს ფრთებს უსინჯავს) უმ, რა კარგი უფოლა, იტემა, რომ კვერცხსა დებს! (წასაყუნად ეწევა).

დედალი — ააა ააა მიწველეთო!
პარიები — ვიი ვიი წაილო
უვინილა — ახლა თუ არ ვიყივლი, მე მამალი არ ვიყო!
პარიები — აბა, ჩქარა დასახე, თორემ შიშით ვცახცახებთ...

უვინილა — უიი უიი უუუულოო! გაიღვიძე, ბიჭიკო!
პარიები — (გახარებულნი) უოჩაღ, უოჩაღ, უვინილაგ!
 დეაუფლე, ზშირა-ზშირაღ!
უვინილა — უუუულოო ბიჭიკო! ბიჭიკო! უუუულოო!

ბიჭიკო — (შემოვარდება საქათმეში) ვინ უვაროდა, ვინ იყო?
პარიები — ავერ, ავერ, ბიჭიკო! დაბიჭე მელია!

მელია — ხელი, ხელი არ მახლო! შენ შევიტო მელიან,

ბიჭიკო — (იტირს) დავიჭირე თუ არა, მელია — მატუარა! საღ მიგყავდა, მითხარა, ეს ქათამი საწყალო! არ მოგწუნდა საქურღლადა სოფელ-სოფელ წაწალო?

მელია — მახატე, ბიჭიკო, ვფოცაც, გამოგწორადები, მხოლოდ ერთხელ ვიწუწუქი, ბეჭერი არ მაქვს ცოცხლები.

პარიები — ნუ უჩერებ, ქურდობას არ მოიშლის არასდროს.

დედალი — ახლა მოთბოდებებს, ხვალ კი ისეც განაგრძობს!

ბიჭიკო — (ბავშვებისაკენ) თქვენ რას მირჩევი, ბავშვებო?

დედალი — მოლე, კბილებს დავაქრობ! (მელია ბიჭიკოს უღებთან წეის და შიშით აკანკლებს).

პარიები — (უვინილას წრეს შემოარტყამენ და მხოლოდ უღებთან). აბა, როგორ არ შევაქოთ, ჩემი ჭრული უვინილაო; მართლაც გმირი ვეყავითა, დედა გაღაგვიჩინაო...

უვინილა — (იღვიძებს) აქ რა გინდა, მელია, საქმე შემოგვლია?

მელია — ეს საქათმე ჩენია...
 ეს კი ჩემი ხერხელია!
 ჩუ, ნუ უვარი, უვინილაგ, გაწყდა შენი სინსილა!

უვინილა — უიი უიი (ვერ უთვს).
მელია — ხომ ხედავ, ვეღარ უთვი ხმამაღლა (გახარებულნი) მოიტაცებ, წაგი-უყან.

უვინილა — ჩამოგვიდებ თოვალმა,
უვინილა — უიი უიი (ვერ უთვს).

მელია — (იციანს) უვინილაგ, უქმად რისთვის იღლები? (დედალს პირს წაავლებს).
 ამ დედალსაც წავიყვან და სულ ერთად იქნებით.

დედალი — ააა ააა მიწველეთო!

მელია — მელამ კბილი ჩახსი!

პარიები — ჩქარა, ჩქარა, უვინილაგ, დეაუფლე, დამაჭო!

უვინილა — უიი უიი

* პიესა ბავშვთა თვითმოქმედი კოლექტივი-ბისნათვის.

სიყვარული ჭაუჭაიანი, ბაგევიძე

სადანოვედობა, როცა კინოსტუდიის შენობიდან გამოდის ნაწილობრივ ფილანსი შერობა და აქა-იქ დაბრუნებული გუნებებში ირყელობდა გაზაფხულის ღრუ-ისფერი ცა. დასუბული დარბაზის მშვედ ტრიუმფი და გამეჭვრელები კაბრბა მსუბუქი თავბრუსხვევა აგრძობისა და იყო რაღაც ისეთი გაზაფხულის ამ საღამომი, რომ უკავთი მოუნდა თავის საკვიან მარტო დარჩება. თითქმის სიბრბილი გადატარა ესო და გამხრბვა გამოვიდა დღეს სამხატვრო საბჭომ ახალი სურათი მიიღო. ამ ფოტოსთვის მუსიკა მან დაწერა. „კოლორიზებული, გამომსახველი, მელოდური, როგორც მერს დავითაშვილის ყველა ნაშუქვარია“, — აღნიშნეს სამხატვრო საბჭოს წევრებმა.

ჩველსკინეოლა ხიდზე ერთობლივს მიყოლებული ენთოვდა ლამპიბრები. ახლა ეს ნათელი იყო მოხალე ზეითი, მტკვარის სხობაში, ხიდის მორე მხარეს ეს უშვე ღამის ქალბები იდგა, ლამპიბრების გარღობილი და ხეონის რეკლამებითი გარაღებულნი. დამე იდგა ხეონი ქვემოთაც და თვლი მოხალე გეგანითი ხედიბოდა ხს სპ-წეგნა, რომელიც ცირკის აქიმ ვარბოლბე, მტკვარის ნაპირთან გაბრწყინებულ ბოლიეთი მოცივის ხილმე პატარა ტვიტრს.

მას უკვარდა ეს ადგილი, ეს ნახი სიმწეანე სწორედ ასეთი, გაზაფხულის დღეებში, უკვარდა ასეთი საღამომი ზეითიანი და დასაბრუნდი დღის მშვედ. ახლა მიდიდა, ხედავდა, როგორ თიდათან იპვიდრებოდა დამე თავის ვულ-ღამი და არაღებურ არ ვიქობოდა.

ქუჩაში გამოვლენილი აღარ მიიჩქაროდნენ. ტაბატი მოდიდნენ წვილიები, ჭაუჭ-ჭაუჭად, სიკლითი — სტუფბრტი ვატიბი და ქალიშვილები. ლინინის ქუჩას გრილითი მიკვეთბოდა ტრამვაი. გმირბა მოუღანზე თხს ნაყადადი მომავალი მანქანების გაგმართათი ცეცხლიბანი გაღვივობიბო. ქალბის მუასიყვამა იცვლიდა რიბმე, ახლა ის უფრო ზეიბურე იყო, უფრო დინჯა და დიდუ-ღებოდა.

ეს მისი ქალბები იყო, ბაგევიძეინან ნანტობი და ახლობილი. ნანტობი იყო ეს თბილი ქარი, ახლად მორეკული ქვაფენილის სიბოლდე და მოუღს არსებობა გაღვივებული სიმშვიდის გრძობა. ასეთი აღმართზე მას ხშირად უღლია მრავალი წლის წინათ, ლინდ აქ არა, არმებს მუასიყვამე.

...და უტყობილმა თითქმის ტყაბაბოდე დაიანბნა პატარა გოგონა, ადმირის რომ მიკვეთდა, დროდადრო წერდებოდა და უკან იხიბებდა. ის ვინც გვერდითი მიმოდეს ხელმეყოლებული, მისკენ იხრებოდა და ხიბნებულნი აცქერებოდა: „ხო არ დაიღლი, ჩემი პატარა“.

მამაქ გაზაფხულის ამ საღამომი წყველის სიმორიდან მოტრანა აღბოლები და სუკვარბი სხებ, წამიშოლა მოტრებოდა და უკვთა ჩაქრა ყველა ფერს, გაქტარა ხანურიანი ქუჩა, და აღმარფერი დატრა მოარეზებლის გარდა.

...მზე დასავლეთისკენ იხრება და მწეანე მინ-

დორზე კიდევ უფრო იზრდებოდა ტატრის დიდი ჩრლილი. თეთრი სამრეკობიანი რიგბრებიოთი თავბრუდამბეჭედი სისწრაფითი ემგებანა თიურეკული მერგბლები, ჰაერს სურავს და იხვს სამრეკობის მიაშურებენ. გოგონას თავი აუღრბა და უსწევს მათ სრიალს. მამა დანგრეული ჭეის ყორბმინდგას, ცალ ხელმეა ქუდი გებრებს, მთორებითი თვალებს ისრებს და როცა გოგონა უტახლოდებოდა, მისი: „რა დიდბებული პარმინია!“ გოგონა მინი-დღეს მრავალი წლის მშვედგე ვაიგებს, რას ნიშნავს „დიდბებული პარმინია“, მაგრამ ახლა მამის ირგული თვალს აკობრებს და ხედვს მშვიდ და მწეანე მოუგს, დიდ დაცემულ მიწბრებს, უკვრებს დიდი ტაბრის თითო კეღლებს და გრძობს, რომ ირგული გაბრეფული სირეშმთანა ერთად ეს ქველადფერი მშვეგბრანა...

მამის ისინი პირველად იცნენ გელათში. მერი მეთობი კლასში სწავლობდა, როცა მამა, რჩებუბრბების მთავარი რჩებტეგნოლოგი, დროებითი ქუთაბში გადაიყვანეს სამუშაოდ — იქ რჩებტეგნის კანბრეტე უნდა გახსნილიყო. საუკეთიო იყო ქუთაბში გაბრეფილი წლები.

მამა ძალიან განათლებული ცაცი იყო, მშვენიერად იცნობდა ხელოვნებას, მუსიკას, ლიტერატურას. მამა მუსტიტი იყო და თავიყენს სეხედა სილაბამუსს მითებს მიჰყავდა ბებულ ტაბრებსა და მისიბრებში, უმწევიერებს გადასახლებულ გელათში, მოქმედებდა, სთაფლიანე. ზაფხულობით, როცა რჯანი დასასვენებლად ბორბონის ხეობაში მიეტყზავებოდა, მამა უჭებთი გადაიბიდა ცაბაწყარბზე და ყველგან თან ახლდა თავისი პატარა ქალიშვილი.

მერი სამი წლის იყო, როცა მამამ იშვიათი მუსიკალური სენვა შეამჩნია — გოგონა სულ თავი-სულად მებოროდა მთორე ზნას საქმელ რაულ სიმრეგებში. ის ფხვაგრეფითი შეიბარბობდა რომბი, როცა გოგონა, მრეკლე სკაბზე ავიტეხებოდა, ფრხბილად სინჯადა თითითი კლავიშებს და გამოჰყავდა ნანტობი მულოდობით.

როგორც ეს სანოტიკ სახებზე მუსიკალური ბებრების გაღვავება ისწავლა, მერამ დაწერა თავისი პირბილი საფორტეპიანო პიესა და ამ ფურელებს მამა დიდბებას ინახავდა, სიკვალამდე ამ ხდოდა როცა მერი მშობბეფითი ქალბოლებში იმ ფურეცლს წყრბებდა, გადაბობის და ვიღებოდა: ნობტები ვიღებებს ზეგანა, სატაქტო სახებში სულად არ არის. სულ ზეგანა ეს გულდაღული გამოფხანბილია თობი ასო — „ნობტა“.

ამ სასაკლბო ჩანწარებს მამა ისე ინახავდა, როგორც რელიკიას. ინახავდა სიკვლებს, რომლიბინა გოგონას ლობიბაღებში მომწეალობისათვის ავიტეხებდნენ, ჯილდოს, იონდაბეჭდებულ წებს გაბარებულ ნიქტურ პიანბს ბაგევიძა კონტრასტურ რომ მიიღო, გაზუთებბიდან ამბობილი პატარა რეკუბიბებოდა...

მარბილად რომ ბეგნიერი იყო ეს წლები —

გოგონამ პირველი დიდი სიყვარული იგრძინა ეს იყო სიყვარული მუსიკისადმი, ხელოვნებისადმი, სიყვარული ტუმბარკი, განუზომელი და სამუდამო — სამარის კარამდე. ამ გრძობამ დაიბეკრა მთელი მისი არსება, აყასო მისი ცხოვრების ყველა სახით, მისი ფიქრები, ოცნებები და სიბრბეფი ეკ...

სიტბობნარეგ ხედავს, გამოუტობა სურვილებს და იღებულ აღმარფრებს ჰგვრდა რახმბანირობი პრელები და ლისტის ნობტებობი. ტვილიტი და სისარული ერთბოროტად ესობდა მოკების ტვიღებში. ბოჰოპოლის სიმფონიები გმირბოდა და დიდბებული იყო, მიყარბა — ღვეპარბრედი და უკვდილი... და სულ სხვაინარად ვეწეობიდა გულს, როცა ფლამანბილის და არაბოვიონის ოპერებს უჭმებდა. ბაგევიძიდან ნანტობი და ტატიბო ხაზბური სიბოლებში, ამ ორი დიდი ადამიანის შემოქმედების პირბში გადტვიტობინი, მათი ფიქრბები იწყებდნენ ახალ სიყოფსებს. ახლბურბად სუბტიბდნენ და უკვდავების ზიარბი ხდებოდნენ.

გოგონა დადიოდა კონცერტებზე, უმწეანე ფირფიტებს ცნობილი დიდისტატოა მუსერულებითი და მშვედგე ცილიბოდა აუწყო გაგონილი. მთიბრეკლასული გოგონა სხებინი უკვარდა რაულ ნაწარბოებებს და, ბედაფიტიკაში გაბატონებული აზრის საწინააღმდეგოდ, მისი მასწავლებელი არ ტექნავდა ამბობით, პირითი...

...ახლა ქალი ღამის ქუჩებში მიდის და ფიქრობს, რომ მისი მასწავლებელი მრბალიდი იყო, რადგან სწორედ იმის წყალიბით, რომ სხებინი უკვარდა, დამწყო იმპროვიზირება, იმპროვიზირება ეს შემოქმედება მოჰყვა და ის ამისთვისაც მადღერიფა ეღვარად ტალღების, როგორც მადღერიფა ყველა იმ რჩებისთვის, რომლიც მისთვის ბაგევიძიბის მასწავლებლის თეობა.

...აი, ის დაწავსობათ ღღას, მერსიბეჭე სურვესტეული. ცნობი შემოღობიბის ქარი ბავარის ყვეთლ ფოთლებს აფრბობდა, ხანდახან ზორბიბის აიტეცებს და ფანრის მონაწე მსუბუქად აყრბს თობიბი ადრინათი ბინდი იხიბება. და ეს უფრო აბობრებოდა სიმეფრეფიბის გრძობას, რომლიცაყ წარბებრბის ბიბინობზე, მადღერიფე, კარბის თავზე დაყრილი ნობტების განსაკუბრებობი, სიმეფრელის სუნი, მრეკული მწეფე კომბის სუსტი არმობტობი; და პორტრეტების გახებნებულ მადღერიფე, თორბეჭე, ფორტეპიანოს თავზე. გოგონა იმბრტრე მენტობან ზის და მამის მრავალბინან ფუტას ქუ-

რავს. ზუსტად პირდაპირ, კვლიდნენ მას უკუბრუნებულად მის ჩარჩოში ჩამოვლით იოანს სვეტიცხოვან ბაბის მიღწეული და მოაგონებელი სხვა მასწავლებელი ზურგილი და მისი გარე, რომ ამ წუთში მასაც მოუღუწელი და მოაგონებელი სხვა ვერ, მაგრამ, ან, საცაა, მოგონებებს და ჩაღვინებს ეგონა დროის ათავსებზე. მასწავლებელი ტრიალებდა, ან ხმელი, სუთა თვისების ფუნქციონირება: „ახე კარგია. მე ვაყოფილი ვარ“.

ის არასდროს უკუბრუნდა გვერდით — არ უკვარდა ნაწარმოებს დეტალიზაცია და თვითონ მოიწყობდა ახლად საშუალებებს გაგონებას, საკუთარი ინტერპრეტაცია მიეცა ნაწარმოებისათვის. მერი მისი სახაფო მოიწვევ იყო: იმეზიანი მუსიკალური, გემოვნობიანი და კეთილმოხარული და მანინ მასწავლებელი დროდადრო საგეროდ თვლიდა ვიქტა: „მოთავსო, თუ ვინაა კარგი მუსიკა ანაგა, ამის ნებისყოფის აზრზეა“.

გოგონა ბერის და მუსიკალური სეკონდობის. ასე გადიოდა წლები. მუსიკალური მსოფლიოს დამთავრების მას უკვე შეთხზულა ჰქონდა პატარა საფორტეპიანო პიეცები და გიტარები. მასწავლებლებსა და სკოლის დირექტორს — კომპოზიტორ მელტონ ბლანჩინასთან საგრო აზრობა, სწავლა ბილიანის კონსერვატორიაში, საკომპოზიტორი განყოფილებაზე უნდა გაეგრძელებინა. სწორედ ამანვე იყენებდა მერიც.

კონსერვატორიაში სწავლის წლები იმას წლებს დაემთხვა. იმისთვის ეფასურებულა იყვნენ სახელგანთქული მუსიკოსები და პოეტებიც. საკომპოზიტორი ხელმოგების ერთი წლის განმავლობაში უნდა დაეკრძალოთ პროფესიონალი პეტერ რიანასთან ასევე, მუშევრ — ანგარიხი ბლანჩინაცა ინსტრუმენტის კი ერთგული კლასიკური უკთხიანდა და სიყვარული, რომელსაც მერი ამ აღმნიშვნისდნი გრძობდა, თავისინაცვას უფრო მეტი. შესანიშნავი პოეტებიც და საუცხოო ადამიანები — ესენი იყვნენ მისი მუსიკალური ქმნილებების პირველი მწავლებლები.

ორშაბათობით პიკრის თეატრში სიმფონიური კონსერტოში ინარტობდნენ. ორკესტრის რიგითი მუსიკოსებლები ცნობილი მუსიკოსები იყვნენ. სადილოური პეტრონი ეს თვით გუგუი იდგა.

ყოველი ასეთი საღამო მერისათვის ნამდვილი ზვიმი იყო. დღე ბერის და გულდასმითი შუშობდა. ამ წლებში დაწერა პირველი სრულიყოფილი მუსიკალური ნაწარმოებები: „სიმბოლიანი კავატინა“, „სასფორტეპიანო ტრიონი“, „სასფორტეპიანო კორცეტი“. ამ ქმნილებებს იქით კონსერვატორიის ჰედავლებზე ნიჭიერი შემოქმედი დანასახს და თ ადრე წარუღლებას არ ატულებდნენ, ახლა შარბურთობის გუჯავლდეს.

კონსერვატორიის დამთავრებისათვის მერი კომპოზიტორისა კერძობის წევრად მიიღეს. ერთი წლის შემდეგ გახიზვდა მალე პატარა მამაკე განიდა და მის წინაშე უკან დაბრუნდა ვეკლავსფარმა. დღე იწყებოდა მამაკე თვლის გახალსებათი ერთად და მოაგონებდა მამონ, რაკა მამაკე ითიხინდა. ოთახში სახამამოების და ფერადკაბიანობის წიგნების გორი იდგა და დღეა ბავშვთან ერთად მილიდა ღრე ზვიმობდა, ოთახშიდა ან კითხულობდა. ერთსულ, რაკა მამაკეა მრეცლიშობის სახაველე ლექსების წიგნი ფერადკადა, ის მოიხი-

ბლა ლექსების რიტმულობით და სახეების იმეზიანი ხატვრებით. თითქოს ლექსები სახეებშიად სიმღერისთვის იყო დაწერილი. მამინ მოუვიდა პირველად აზრი — მამაკესთვის დაწერა სახაველე სიმღერა. მთელი დამე არ ასევედა მღერდა და განსაკუთრებული იუმორით სავსე ტერმინების და დღისათვის უკვე მზად ჰქონდა შემწერა სიმღერა. მამაკე ფერადკაბილი იყო ახალი გასართობი და დღედა, ფერადკაბილმა მისი სისარატობა, რამდენიმე დღეში მთორ სიმღერაც დაწერა მერე კი სიმღერები ნიაღვარებითი მოგარდა. საიორდა მთელ დროში მერეცა იმ ორ სიმღერას ოთხი ახალი და უკვე მთელი ცილი შეეშინა. „დილა მშვიდობისა“ — ასე უწოდებდა ამ ცილს, რომელიც კომპოზიტორმა აღწერა ბავშვის სამყაროშიელი დღის განმავლობაში.

პირველად მანდომი ეს სიმღერები მამაკემ იმღერა და მანდომი მთელმა საჭაფურებელმა ობიკაც — კიდეც უფრო დიდი წარმატება ხვდა მთორ ცილს — „სახამიზობის სიმღერა“. ვის არ უღერდა სასწაული კერძილეა, „სასქანდა“, „მოიღობისა“ — „სასვიმი“ და მრავალი სხვა? რაკ კომპოზიტორმა პუნქტუალე მერი დღეითაშვილის სახაველე სიმღერები შესწავლა, მისკვიდარ ჩაჩოსლბა ცნობილა კომპოზიტორებმა მათი ადრეი სახაველე სიმღერების უნებეჭედი შექმნილება აღიარეს.

ეს სიმღერები მისი მოიწვევა იყო. რაც არ უნდა შეეშინა კომპოზიტორმა, დროდადრო ის მანის სახაველე სიმღერებს უბრუნებდა. ახლა მერი დღეითაშვილი ორბიდასაშე მტეხ სახაველე სიმღერის ავტორია. კარგი სახაველე სიმღერის შექმნა კი ძალიან ძნელია, რადგან რაც უფრო პატარებისთვის წერ, მით უფრო მკაცრი, დამასწავლებელი უნდა იყოს. მღერობა ძალიან სხარტია, თითქოს ჩამოსამზული უნდა იყოს მუსიკალური სხე — ბავშვი ვერ იტანს ვერკითავი და დღედას, მას თავისი ლოცვა ატეხ.

მამაკემ სახაველე სიმღერები მერი დღეითაშვილის შემოქმედების შობილად ერთი მხარეა. მის უფერას სიმფონიური და კამერული ნაწარები და ამ ნაწარებში შექმნილი მისი ნაწარმოებები მასეთი პოეტებია და უფუალი. 1949 წელს, საჭარბელის კომპოზიტორთა პირველ ყრბობაზე წარსიტების შესრულდა მისი „სტრანო“, ორი სიმღერა, „სასფორტეპიანო ბალადა“ და რომანსი „სალაბორი თველი გადამოქალაქი“.

საბოთი აღიარება მოიპოვა მერი დღეითაშვილის სახაველე სუიტამ — „შისი ქორიონი“, რომელიც კომპოზიტორმა საჭაფო ადამიანის შემოქმედებითი ენოსაზრხა, მის ქმნილებას მიუძღვნა. მათა პარტიტურა მისიველი დაიბეჭდა, თვით სუიტა კი რომინან გადმოსცეს საჭაფოთა კომპოზიტორების სხვა ნაწარმოებებთან ერთად.

ლორეველი ჩავიქრება, გრავიზობლობა, პოეტური მღერადება იმის მის პოემანი ეიოლიანობა და ორკესტრისათვის, საფორტეპიანი ნაწარებში, საფორტეპიანო ტრიოსა და სიმფონიური პარტიტურა.

ეს ნაწარმოებები სრულდება კონცერტებში, ხშირად იმის ეიოში და მანმენულებსათვის სასყურად ახლებული გახდა.

მერი დღეითაშვილი ავტორია პოპულარული რომანსების და საგუნდო სიმღერების. მარტო გასულ წელს სხვადასხვა პრემიებით დაჯილდოვ-

და მისი ქვეთი სიმღერა. მაგრამ ფართო საზოგადოების მერი დღეითაშვილი იმეზიანაც უყვარს, რომ ის უნდაღო მუსიკალური გამფორმებელი მულტიმედიატორი ფილმებისა. მართალია, კომპოზიტორის სახელი „მანანაშა“ და „მასა გიგია“ — გაუთხრა, მართალია, შეთანხმებულა მუსიკალურად უფრო ფილმისა, — „მეტყერის კვლევა-კვლე“, მაგრამ ქუმინობი იღილება მანც „მნიცეთა ქორიონი“ მოთავსა.

„მნიცეთა ქორიონი“ დღესაც სწორუპოვრად რჩება ქართულ ნახატ ფილმთა შორის. ეს ოცუნთიანი ფილმი უფრო ძვირფასია ვიდრე ქართული მატყერებისთვის. ვიდრე ათ სხვა სრულფორტეპიანი ფილმი: მან ამ სურათში დანახა თავისი სიყვარულე, თავისი სისარტე, გონებმასხველობა და მუსიკალობა. ეს ფილმი თვითონ იყო სიმღერა, ერთი ამისურებითი ნაშეგება, რეგისირა, მხატვრისა და კომპოზიტორის იმეზიანი შეთანხმებულობის ბრწყინვალე ნიმუში.

ამ სურათზე კომპოზიტორი უზარმაზარი აღფრთოვანებით იმღერა, ისევე, როგორც აკადემიისთვის ვეკლა ფილმზე — „პტროპაზე“, „წინა და წრეწინაზე“, „ნახავეწინაზე“. აკადემიისთვის იყო იმეზიანი გემოვნებისა და ინტელექტის რეგისირა, ძვირან მკაცრი და ძალიან მთხოვნი, მაგრამ მისი მისამართ ის არასდროს ყოფილა ძალიან მკაცრი. მას მოიწონდა კომპოზიტორის მღერადება და იუმორით სავსე მუსიკა (ასეთი ფილმების მუსიკა კი უამრავადღეველია იუმორის გაცემე) და მერი ხშირად თვითონ სთხოვდა მამაკე მისთვის შენიშვნა.

მათი შემოქმედებითი მეგობრობა მალე შეწყდა — არაკადემიისთვის ამ ცხოვრებაში დადის თავისი ნიჭის გაუმრავლები წლებში წყვილი და მისი დახვეწილი და არაუკლებელი ადამიანური მოიხიზვლობით სავსე სხვა შემოგონება ფორტეპიანოებმა, კინოფორტეპმა და მოგონებებმა.

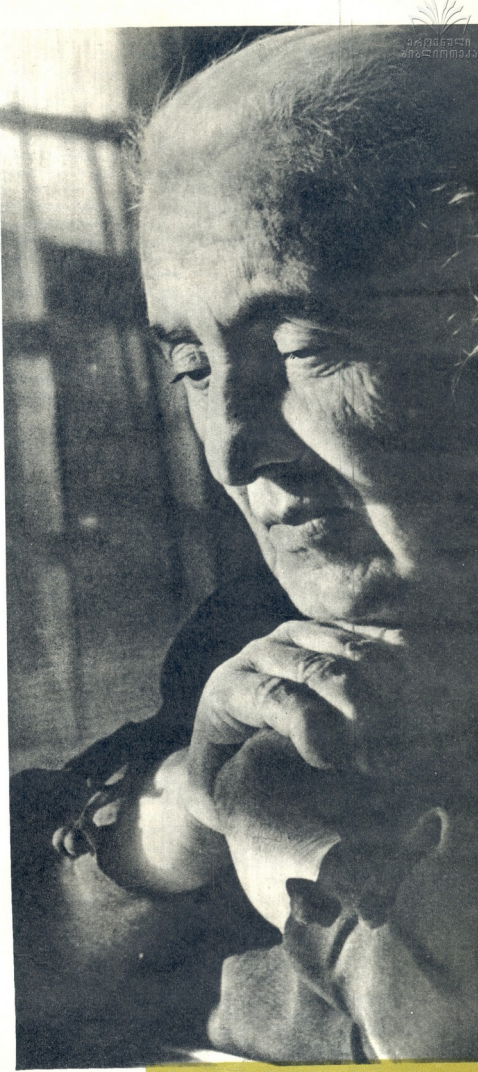
რა იქნებოდა ჩვენი სიცოცხლე მოგონებების გარეშე? იმ ადამიანთა გარეშე, რომლებიც ცხველებდნენ და რაკა მიდიოდნენ, გეტყვებდნენ თავისი მღერადი სულის ნაწილს და სწორედ ამიტომ საშუალოდ რჩებოდნენ ჩვენთან?

ისინი მიადნენ, რომ დღეობიანდნენ ასეთ შენახმინება საღამოებში. დღეს ისინი დახვეწილად ამ ქალთან. ის ახლა საგარტული ზის და თვალდახვეწილი ხვდება, როგორ იღლება გინებაში სავერულ ადამიანთა სახეები, როგორც ეროვნულური, რომლებსთვისაც ჯერ არ დაწერილა მუსიკა.

დაუპატარებელი ცრემლი აწვევა თვალგულს რაღაც ტკბილი და მწაფო ტკივილი აწუხებს და მერე იმის: ეს ტკივილი არ დატოვებს მას მთელი დამე, და დღით ადრე, რაკა ის ჩვეულებრივ საშუალო მიუჯდება რიალად, შეუღლიდნენ აიღებამ ფესს და კომპოზიტორი თავის ხალხს არტებს ეკიდ ერთი ახალ სიმღერას იმასე, რაკ ვეკლავტ ძვირფასობა ამ ქვეყანად.

ნანსული პარატაშვილი

წინ ბოლო გზაზე

ვევინა ევაქმ ცხოვრების და პედაგოგიური მოღვაწეობის დიდი გზა განვლო. იგი დაიბადა თბილისში, 1888 წელს, მოსამსახურის ოჯახში. მამა კონსტანტინე სახელმწიფო ხაზინაში მუშაობდა და მრავალრიცხოვანი ოჯახის რჩენა უნდებოდა. შეიღებინა ყველაზე პატარა ვევინა იყო.

მათი ოჯახის თერთმეტი წევრი მასწავლებელი იყო. აღიზნეული წამოდგებოდნენ თუ არა, მამინეგ შეუდგებოდნენ გადასცემი მასალის მოშაადებას.

პატარა ვევინა, უფროსების წახაძით, წიგნებს ჩანთში ჩაალაგებდა და შურით შეკურნებდა მათ საჭმინაობას.

რომ წამოიზარდა, შობილებმა თბილისის ქალთა გიმნაზიაში მიიბარეს. დაიწყო მოწაწეობის დასაბული წლები. პროგრესული იდეებით შთაგონებული ქალიშვილი ვერ გვევხება სასწავლებლის ბიუროკრატიულ რეჟიმს. გიმნაზიაში შიკაღათებული მონარქიზმის თავგანსმეცხეები მუდამ ეჭვის თვლით უყურებდნენ პროგრესულად მოაზროვნე ახალგაზრდებს, დასცინოდნენ და აბუზად იდებდნენ მათ რევოლუციურ იდეებს. მაგრამ თვით ამ რეაქციულად განწყობილ სახელმწიფო დაწესებულებაშიც კი მოიჭებნებოდნენ ისეთები, რომლებსაც მტკიცედ სწამდათ ახალი თაობის გამარჯვება. მათ შორის გამოირჩეოდა ე. ვეაძის კლასის დამრიგებელი, უკრაინელი ქალი ელენა ვეაძე სტანისლაის ასული გრომიტი, რომელიც ალტაცებული იყო ახალგაზრდობის გამშადაობით. იგი ხშირად ასე მიმართავდა ბავშვებს: „სასწავლებლებო, ფრთხილად იყავით, ბოროტად არ გახიოყდნენ თქვენი სპეტაკი შეხედულებები უროვნულ საკითხებზე.“

გიმნაზიაში ვევინა ევაძის ჯგუფში 63 მოსწავლედან მხოლოდ ოთხი იყო ქართველი: კატო თუმანიშვილი, ლიზა ალექსიძე, სოფიო ხიზანიშვილი და თვით ვევინა.

გიმნაზიის ადმინისტრაცია ყოველმხრივ ცდილობდა ქართველ მოსწავლეთა „გარუბებას“. მხოლოდ მებრძოლი იდეებით შთაგონებული კლასის დამრიგებელი თამარ ჯორჯაძე (არჩილ ჯორჯაძის მამიდა) და დამსახურებული მასწავლებელი ივანე რატიშვილი ვერ გვეხიოდნენ ადმინისტრაციის დესპოტიკურ რეჟიმს და ყოველნაირად ცდილობდნენ, რაც შეიძლება მაღალ დონეზე დაეწეებინათ ქართული ენის სწავლება. ამ თვალაზრისით მათ საჭიროდ მიიჩნიეს მეორე ქართული ენის მასწავლებლის მოწვევა გიმნაზიაში, რომლის გასამრჯელოს თვით მოაწავლეები გადაიხდიდნენ.

გაზეთები: „ივერია“, „ცნობის ფურცელი“, გურნალი „თეატრი და ცხოვრება“ დიდ საზრდოს აძლევდნენ რევოლუციურად განწყობილ ახალგაზრდობას.

ე. ვეაძე დღესაც დიდი ალტაცებით იფიონებს იმ დაუეწყარ წუთებს, როცა იგი, მეშვიდე კლასის მოსწავლე, ეურნალ „ჯეჯილის“ რედაქტორმა ანასტასია წერეთელმა თავისთან დაიბარა და ქართველ მუშებს შორის წერა-კითხვის გავრცელება დაავალა. ვევინამ მთელი მონდომებით მოჰკიდა ხელი ამ დიდსა და საპატიო საქმეს. მუშებთან ახლო, მეგობრულმა ურთიერთობამ იგი თავისთავად ჩააბ რევოლუციურ მოძრაობაში. ე. ვეაძის ნათლად ახსოვს ნაძალადევის კლუბში გამართული მუშათა კრებები, მუშა-რევოლუციონერების მზუნებარე სიტყვები და მათი ხელთ ევლდებზე გაკრული პროკლამაციები.

ერთ დღეს ვევინა სკოლაში ჩვეულებრივზე ადრე მივიდა. საკლასო ოთახში მის გარდა არავინ იყო. უეცრად, მერხთან ქალაღდების დასტე შეინინა. სწრაფად დასწვდა ერთ-ერთ მაგიანს და გადაკითხა: „სისხელი იღვრება, ეშაადეო აჯანყებისათვის“. პროკლამაცია აღინშნავდა: ეთაა მპერობელობისაგან არ შეიძლება მოველოდით სხვა რაიმეს, თუ არა ტყვიეებსა და მართაბებს, რომ ერთადერთი ხსნა აჯანყებამიაო. „გობოეთ, სხვებსაც წააკითხოთ“, ჩაიკითხა მოწოდების დასასრულს და სისარულსაგან

აღტყუებულა პროლარიათა საგულდაგულად შეინახა. შეზინდებისას სახლიდან ფეხგაყრეთი გამოვიდა, ქუჩის ორივე მხარე კარგად შეათვალიერა, ხომ არაინ მუყურებს, და კვლავ უწეო კარგად გაუყვა, შემდეგ პროლარიათა მიაკრა და გაურინდებლად აპირებდა, რომ თავზე მუხობლად შემოეჭრებოდა კონსტანტი წინააღმდეგ. შიშაღონ მირისხმდე გადახდა ქალბერი, მერე დამინებად ჩაიხითითა და ბრახორებულად განაგრძო გზა.

კომრისანტი მეორე დღევე წავსა ევგენიას მამა და შეიღონ, „თავზე-ღობახუ“ ბგერი ელაპარაკა, მამამ კალთხეული მისი თანდასწრებით სასტიკად დატყუა და დაუტყრა: თუ მტაკას სასტიკულს კიდევ ჩაიღონ, მამინვე შინიდან გაგაყვებო.

დაუბატონებელი სტუმრის წასვლის შემდეგ მამამ ევგენია თავისთან მიიხიბ, თავზე ხელი გადაუსვა და დაარია: „შეილო, ფრთხილად იმოქმედე...“
... მუშათა მიტოვების დასაჩვენებლად, რომელიც ნაძალადევის კლდოში ტარდებოდა, სწირად იგზავნებოდა კახათა დამსჯელი განყოფილება. ერთ-ერთი მიტოვებული გუგუნიად დაყვებულმა მუშამ შორიდანვე შეამჩნია მათ წინააღმდეგ დაძრული ქაჯახები და დარბაზში შეტრებილი გააფრთხილა: საქმე-როდ თავს უწვეულო.

როდესაც ნაძალადევის კლდის შენობას მიადგინე, კახათა რაზმების უფროსმა შეგრიტოლ წინადგება მისცა, დამოღინე შესატყვის: „ძირს მოიცვა, ყველა ცდილობდა, რაც შეიძლება მალე გასცულიდა კახაჯებს. მხოლოდ დარბაზს ერთ კუთხეში ამაყად მდგომარე ევგენია და მისი სამი ახმა-ნაგი ადგლიდან ფეხს არ იცვლიდნენ.“

კონსილუმს ხალხმა შენიშნა ეს ოთხი უშიშარი ახალგაზრდა, თავიანთი შემოფრთხილას შერქმევით და გაბედულად, მამალინე შესატყვის: „ძირს პოლიცია, ძირს შუვის მიავრობას“ გაბეჭდებულ ქაჯახები დარბაზში შეეჭვიდნენ, იქ დამსწრეთი მათხაბები დაუშინეს და დაუნდილად გაუწირდნენ ყველას, დღისა და ჰატიკას...

1908 წლიდან ევგენიამ მუშათა დამწყო კლათა IV გინინზიამი რუსული ენისა და ლიტერატურის მასწავლებლად.

იმავე ზაფხულზე ევგენია ცოლად გაიკავა ახალგაზრდა მეცნიერმუშაკის იოსებ ყოფიძის, რომელიც სწავლობდა და მუშაობდა პეტერბურგის უნივერსიტეტში და ითვებოდა ნიყო მართის მოწოდებ.

1917 წლის თებერვლის სუხიანამა ქაჯახმა ტერორისტების მცხოვრებლებს რეგულაციის მოსალოება ამინო. ქუჩებში იმართებდა დემონსტრაციები. აქ სახალეთი სხვადასხვა განწყობილების ადამიანებს. მიდიდონდ სხედენ-ტები, მუშები და ჟარისკაცები დროშებითა და პლაკატებით ხეღონ. მიდიდონდნ თათბიერებოლებს ლაქებით ნიოლოშ შორის სურათისა და ხატებით. მათ საცულთო დროშებით წინ მოუძლიდნენ ხუცები და ცეცხლის სხვა მსახურნი, რომლებიც ლანძვარებებს უთაღდნენ რეგულაციურად განწყობით ახალგაზრდაობას.

ევგენია და იოსები ხელისუფალიებდნენ მიკვებოდნენ ადამიანთა ამობოქრებულ ტალღას. ამ დროს მათ გვერდით ჩაიჭირა რადნიმე დახურულ-მა მანქანამ, გაისმა ჩურჩული: „ლენინი ჩამოვიდა, ლენინი. ერთ-ერთ მანქანაში ზის...“ ჩოქილო გაძლიერდა, ზვავდა ამოვარდნის ქარიშხლის დაეშთება და ანდაშტეით აიტყა მუკობრში ჩამდვარი ახალგაზრდაობა. „გაგარჯოს ვლადიმერ ილიჩს, გაუარჯოს პრეტორიატს!“, გუგუნებდა უთაღევი კოლნა და მანქანების მწკრივსა მიაკვებდა.

1917 წელს ევგენია ფაქტ მუშაობას იწყებს რუსული ენისა და ლიტერატურის მასწავლებლად იბილისის გათია მეორე გინინზიამი, ხოლო მისი რეორგანიზაციის შემდეგ გადასაყვით მასწავლებლად მე-15 შრომის სკოლაში, რომელსაც პენანახუ გასულად აღარ ჩამოებობია.

სკოლაში 50 წლის მოღვაწეობის მანძილზე ევგენია ფაქტმ ბგერი საამყო ადამიანი აღზარდა. გავიდა წლები... დღეს მსოფლიან მასწავლებელი სიამაყის ვრწმობით იტყვის თითოეულ მათგანს.

იგი ვალში არ დარჩა სამშობლოს წინაშე. სასამულო ომის მიმე წლებში ევგენიამ გზა დაულოცა თავის ვაჟებს. ეს იყო დიდის უცნაინტელი გა-მომთხოვება საყვარელ პირშობისთან.

რესპუბლიკის დამსაურებელი მასწავლებელი ევგენია ფაქტ, რომელიც სიამაყით ატარებს ლენინის ორდენს, 50 წლის შემდეგ დაინიშნა სკოლის და ახლა უნის ბავშვებზე ზრუნვაში ატარებს დღევან. აიენიდან გადახედვას, უქლიან თუ არა მრავალ მავიდობანს პატარებში. კუდარბებს წინე გადაუშლიათ, ტრამაუნის მხამალა ეგაამთებთან, მსაჯობლებ და გუნლისფანცალოთ უქლიან ევგენია მასწავლებელს.

თამარ გომარათელი

საბჭოთა საქართველო

შილდის რომ გასცდები და ცვარლის გზას და-
აღებო, მხარდახარ ჩაწერებულნი მოაგრები
მოსვალმენია. ეკლერგისთან ერთი მთა არი,
უწინ ყვარის იყო საგარა... — წრდად ღლია,
კუდორისთან არის მტორე შიავ, რომელსაც „ქა-
ლი აყვანას“ ეძახიან. ამ მთას აქვს თავისი ლე-
გენდა.

ერთ მწვეშს ბიჭს, საბეღანთმთულ მესალამუ-
რეს, თავისი ზატრის ქალი შეტყავინია. მეტად
ამაყი და გორისი ქალი გუგულოდ უწყსად ამ სი-
ყვარელს.

— გაბეჭდო შენი მიჯნური, — აღუქვდა ქალ-
მა, — შოლოდ ერთი პირიბით — მსრებზე
შემისი, თან სალამური დუკარ და ამ მთის
წვერზე ისე ამყავინო.

უწალოდ იყო ქალის სურელი, მაგრამ შეყვა-
რებული ადამიანისათვის განა არსებობს რამე
უმეღობელი? მწვეშის სიხარული დიანამდ, ქალი
მხრებზე შეისვა, სალამური მიიპარჯა და შეუ-
დგა მწელიდ სავალ ეტა.

მიდიდა მალდა, მალდა მწვეშის ბიჭი, თან
სი გულსაყვადე აყვინებდა სალამურს, რომ
ალხანი ცრებლად იქცა. აი, მაილწა მწვეშვალს
და სულე ამოხდა. ასეთია ლენგენა. მაგრამ ყო-
ველ ლენგენას აქვს რამღა საერთო ამ კოქსთან,
როდესაც ის შეიქნა...

ყვარელიც ყველა ადამიანსულისათვის პირ-
ველი მასპინძელი ოლიას სახლ-მუხეუბია.

უკვე შეიღდა. მუშების კარი მანინე დიდა.
ახალგაზრდა, სავეგრებანი ქალიშვილი მოდიდა
შინიდან ჩამოლო ტურისტებს აცნოს პოტიის
მემკვიდრეობას და მღარაყოფას, ანეგენს მის
პირად ნივთებს, სურათებს, ესაჯერება ცვარლის
გაინის ისტორიულ ძეგლებზე — ნეგრებს, რაინებს,
ტირებს, შიდაზე, ცვარის ციხეზე, ახალ ცვარ-
რებს, მის მოწინავე ადამიანებზე. ეთამბდნი-
ლებს წიგნი კი მუგინასყვით და ციმბირელი
ტურისტების დავალებით ქვარაქმული წერს:
„ჩვენი დიდ მადლობა გუკარაქმებოლს ღელია
ნასყიდვადიშელს, რომელსაც ასე შესანიშნავად აღ-
ადგინა მუხსინებებში დიდი ქართველი მწერლის
სახე.“

„ყვარელ ღელსას...“ — ასე დასასაურა თავისი
ღელსი უკრინელმა პოეტმა ოლეგმა ნოვიკოვს. პოეტი მიიხიბდა ცვარლის მწვენიერ-
ებით და სახლ-მუხეუბის შესანიშნავი ვეგურით —
ყვარელი ღელიაო.

ღელია მუხეუბის მუხილად ცემობის და
მედამ თავის დასტრიალებს ოლიას კარ-მიდობს.
მისი ოთხი სუსტა წიგნებში, ტურნალებით, ეგვა-
ცილებით, თარგობზე აწყვია მსოფლიო კლასი-
კოსების, თანამედროვე მწერლებისა და პოეტების
ნაწარმოებები.

„საყვარელ ქალბატონ ღელსას კეთილი სურ-
ვილებით!“. მწვენიერი ქართული ასობით
აწერია ინგლისელი ქართველოლოგის, დავით
ლენგის წიგნს — „ქართველი წიგნები“.

უნეტრულ ტურისტებს მადლობის ნიშნად ღელი-
ასათვის მიუწოდებია მარგარიტ კირაკოს „კე-
რამიის ისტორია“.

ადრინაი დილავა. ნილში გახვეული ცვარლის
მოები პირს იბანენ. გუხი გრემისაკენ ავიდოი.
ხალისასაყო გადაიშალა მწვანე ჯაჯილი მოქარ-

მული, პარტიანი აღაზნის ველი ტრაქტორები
გზავნიან. სოფლად შრომა გაძაბულა.

აგერ, აღაზანიც, გულგრილად ვერცხენ ჩაუვ-
ლის მის დაუდგარ ზვირთია დინებას:

„შენც გამოცდილობარ, აღაზანიო, მუხაც
გამხანია,
მეუ უღლოვო დროს გამერია თმამი
ჭალდასა“...

ასე მიმართა ერთ დროს ილიამ ამ შფოთიან
მდინარეს.

დღეს კი აღაზანი და მისი შემოგარენი ნამდვი-
ლად გამოცდილია. არამც თუ მუხა გაცოცხლე-
ბულა, გზას ორავა მხარეზე მწვენიერი ხევიანი
მიაცვება. აღაზანზე ახალი ხიდი გადაჭიმულა.

ესეც გრემი — ძველი კაბეთის დედაქალაქი.
მტრისაგან გათოვლილ და დარბეულ დარბაზთა
ნანგრევნი.

ჩვენი გზა გრემის მაქსიმ გოცრის სახელობის
კოლმეურნეობისაკენ მიდის.

კოლმეურნეობის კანტორაში საშუალო ტანის
შავფერმინი ქალი შემოვევება, ეს არის კატო
პატიაშვილი, მოწინავე მწვენიანა.

— როგორ ახერხებთ ასეთი უხვი მისაღლის
მიყვანას? — ვეკითხებით.

— ვენას ბაგეფივით უნდა მიიღა და აღერსი
როცა ვენახი მეძახის, შიდი და შიშვედით, მე
ვტოვებ ცველა საქმეს და ზურვში მივდივარ.
წელიწადში ხუთჯერ მართო შეწამლა უნდა. აღ-
ბათ, გამბეჭიდებოდა, მაგრამ დროდადრო მიჭე-
ბიცი მებზარებიან. სკოლაში გაკვირილბს მოჩე-
ბიან თუ არა, მამინვე ვენახში გამობრბან, შე-
წამლაში მშველიან. წინა წლებში ქვეტარზე 12
ტონა ვურებო ვიდებდი. შარშან გასს ძალიან
გაუჭიბოდა, კარგი მოსავალი არ იყო, ერთ ქვეტარ-
ზე მხოლოდ 7 ტონა ავიღე.

— წელს რას აპირებთ?
— შრომას არ დაუვალე, დანარჩენი კი თვი-
თონ ვენახში და ამირღმა იცოხ, — ილიმება იგი.

ახლა მუხარემზე და მეთამბაქოე ქალებს უნ-
და ვეცხვებოთ, გავიარეთ თათრების სოფლები—
კაბალე, განჯალა, უზუნთალა, ვნებეთ ქორწილი
თაირის ეზანში, პირწვენიერი პატარძალი და
წოლდ თამაზე დადებულე ნობათი, თავზე და-
დებული რომ მომქინდა ნაყარს უკან კი ვრია-
მულობდნენ შავივალა გოგო-ბიჭები.
გამირღმა სახელგანთქმულ მუხარემზეთა და

მეთამბაქოთა სოფელი აფენი. ძირითადად აქ
იმერეთიდან გადმოსული მოსახლეობაა.

ამ სოფელში ცხოვრობს ცნობილი მუხარემზე
ანა ტაბატაძე, საქართველოს სსრ უნივერსიტის საბ-
ჭოს დებუტატი.

— ანა ჩვენი „ვარსკვლავთა“. — ამბობენ სო-
ფელში. მაგრამ მას არც ერთ ნიშაზე ჩაიო-
რება.

— აბრემუშის ქუის მოვლა სახალისია, —
ილიმება ცთერს. — გასფხული მისიარა, აბრე-
მუშის ქაა რომ გამასწინებება. შეიფოთლებიან
თუთის ხეები, გავაწყობ ჩელტებს, მოყვანა მისა,
გუფუმებს ზედ და ოროზე დღეში ოტრისავით
პარკს ჩამოყრავ. ხანდახან ბავშვებიც მესმარე-
ბიან, ფოთლობ მიყრავს. თუ სადმე დამაყვიან-
და, აჭმევენ კიდეც ქუისა.

აფენის მუხობლად არის სოფელი ლელიანი.
სოფლის განაპირას ფართო ვიწრო ერთი ორსარ-
თულიანი სახლი ღვას. აივანზე თამბაქოს ფო-
თლების გრავა. ფოთლებს შორის ძლივს მოჩანს
შავფერვა ქალა. ეს მუხარემზე და მეთამბაქოე
თამარ კაპანაძეა.

— თამბაქოს ძალიან ბევრი დრო უნდა, —
ამბობს თამარი. — თითქმის მიხლ წელიწადს
დატვრიალბე თავს. გუგუას ყოველთვის მუხარე-
მზეთი ვასარულბს და მაინც არა ვარ კმაყოფილი.

— რამდენი შვილი გყავთ, თამარ?
— ოთხი.

— არც ამით ხართ კმაყოფილი? — შევხუარა
ვიღაც.

— თუ გყავს, ევბი მაინც უნდა გყავდეს, —
იციინს თამარი, — თორემ წამიზრდებოდა, ზო-
გი ივით წავა, ზოგი აქეთ... ბევრი რომ იქნებმა,
ერთი მაინც შედრება კურახე...

ისეც ვვარლასკენ მივდივართ. უკვე დაღამ-
და. კარგი სანახავია აღაზანი მთარასი შუტე.
ვვარლში, ჭეჭეჭავისი ქუჩასზე, წყაროსიან პა-
ტარა სახლია. იქ ცხოვრობს მოხუცი ქალი, აქვს
ჭკვიანი შავი თვალები და ძალიან მოხდენილი
ღიმილი. ეს ღიმილი ნაცნობია ძალიან ბევრსო-
თის. ამ მოხუცს ვვარლში ანება მასწავლებელს
ძეხიანი. იგი 55 წელიწადი ემუშავება სკოლას.

საჭეობა ხელისუფლების პირველ წლებში, სა-
ეჭოდმძღვერელებზე დიდი გატარება რომ იყო,
ანება მასწავლებელი თვითონ ადგენს სასანაო
წიგნს და ისე ასწავლიდა ბავშვებს.

ლეილა ნასყიდაშვილი

თამარ კაპანაძე

ანტა ზახაშვილი

ვვარლში დღესაც პატვისცემით იხსე-
ნიებს ცველა ანებას მეუღლეს, ღვაწლსობილ ჰე-
დაფოს აღუქანდრე ზახაშვილს. ამ შესანიშნავი
პედაგოგების ოჯახი განათლების კერა, იყო. დღე-
ისით სკოლებში მუშაობდნენ, საღამოთი კი ბინამა
წერა-კითხვის უკოდანარბებს და სწავლაში ჩაიო-
რნილებს უხდნენ ანტა და აღუქანდრე.

...ტოვებთ ვვარლს. ისე ჩვეურობი ილიას
სახლ-მუხუშენს. აფრიანი დილაა. რა დიდებულა
დილა ვვარლში! რა ფერებია! რა სიღამაზე!

კატო პატიაშვილი მეუღლესთან

მზარა

დღეს მეოთხედ გვხვდებიან ერთმანეთს მუსიკის საზღაოეო კავშირი. უკვე გავეცანით მუსიკალური ხელოვნების ძირითად ეანრებს და საუბარი წაოვიწყეთ ოპერაზე.

ოთხი საუკუნეა არსებობს ეს ეანრი. ამ ხნის განმავლობაში ოპერამ ხანგრძლივი გზა გაწეოა — გზა აღმავლობისა და ჩაგარდენისა, კულმინაციისა და კრიზისისა.

მაშ ასე, ცუტაოდინი ისტორია.
მე-16 საუკუნის ნინამი წლები. საზღაოეო დიპტირივი და კულტურული ცხოვრების მსოფლიო ახსარეზზე წინ წაოიწია იტალიამ. ევროპის არცერთი ქვეყანა არ უოფილა ასე დიდხანს ევლესიის ხაზინელ მონობაში, როგორც იტალია. რამდენიმე საუკუნის მანძილზე ქრისტიანული რელიგიის მესვეურნი შეუხარალებლად ანალოდინდნენ ადამიანის აზროვნების ფსადიდებულ ნიშნებს.

რამდენიმე საუკუნე იტალია მოწვევტილი იყო მსოფლიოს, მაგრამ სულ უფრო და უფრო პროდუბტი ევლესიის უდადესი შინაუფლება და კაშკაშა, ხანსაა ფიერევიერეო გაანათა მსოფლიო.

და აი, მე-16 საუკუნეში მიწიერმა, ცხოვრებისეულმა თამამად დამსხვრია ევლესიის მიმე მორკილები, მოაოვა ნანატრი თავისუფლება და კაშკაშა, ხანსაა ფიერევიერეო გაანათა მსოფლიო.

ეს გაბლავთ ალორძინების ეპოქა ანუ რენესანსი, რომელაც კაცობრიობას შიქს პოეტის, მხატვრის, მუსიკის, ქანდაკების განუფორმებელი ნიშნუები.

იტალიის მუსიკალური ცხოვრება მე-16 საუკუნის 50-80-იან წლებში ჩქეფს, პოპოკ-

რობს, განსაკუთრებით, ფლორენციაში, ვენეციაში, ნეაპოლში.

მუსიკის მოყვარულის, მდიდარი არისტოკრატის — ხარდის ოქახი ფლორენციაში განთქმულია თავისი მაღალი კულტურით. მისი კამერტა (ჩვენეი გავებით, სალონი)ზოდავს ქალაქის საუეთესო პოეტებს, მუსიკოსებს, მხატვრებს. აი, სწორედ აქ იხადება აზრი ისეთი თეატრალური სპექტაკლის შექმნისა, რომლის შინაარსი აისხება მუსიკით, სიმღერით.

ვის იყვენ ისინი, რომლებმაც აჩუქეს ადამიანებს ესოდენ დამაზი ხელოვნება? პე-

რი და კაჩინი, ხარდის კამერტას ხშირი სტუმრები. ისინი თავიანი თვის უბრალოდ მუსიკის მოყვარულებად თვლიდნენ და სრულიად არ უფიქრიათ იმაზე, რომ მათი პირველი დრამა სიმღერით საფუძველს ჩაუყრიდა ახალ ეანრს. ნაწარმოებს ოპერა უწოდებს, რაც ნიშნავდა სასიმღერო წარმოდგენას.

პირველი ოპერის სიუჟეტად პერიმ და კაჩინი გამოიყენეს პოპულარული ანტიკური მითი გემრტენ მომღერალე ორფესოვს, რომელმაც ერთფულებით ჯოჯობიოდან დიპირუნა საუკერელი მეფელე ევრიდიკა. მსოფლიოში პირველი ოპერას ასეც ეწოდა — ევრიდიკა. ეს ეანრი სწრაფად გავრცელდა იტალიაში, ვენეციაში, ნეაპოლსა და რომში. პერისა და კაჩინის მრავალი მიმბაჸევი გაუნდა...

მე-17 საუკუნეში საოპერო ეანრა საუკუნელო ალიერება მოაოვა არა მარტო იტალიაში, არამდე ევროპის სხვა ქვეყნებშიც: იტალიაში და ეპოქში შესანაწეავ ოპერებს ქმნის კომპოზიტორი მონტვერდი, საფრანგეთში — ლოლი, ინგლისში — პერსელი.

გავიდა დრო. თუმცა ოპერა ხალხის წიაღში დიდად, მაგრამ თანდათან მაღალ საზღაოეოებში გადარაყვლა. თეატრულ და უყოფლავარეი სანაბოთი წარმოდგენების ზომ დიდგვარეანთა ხელში იყო!

ამევე დროს უბრალო ხალხში მისწრაფის თეატრისავე, მასაც სურს გაიზიოს და რაღაც თეატრში არ უსუენდეს. ამიტომ ხალხი თავის თეატრს ქმნის, საუთარი საოპერო ეანრს აალობებს.

ასე იქნება მე-17 საუკუნის დამლევის ორი ნაირსახეობა: „სერია“ და „ბუფა“.

ოპერას, რომელიც არისტოკრატულ წრე-

ებს ემსახურებოდა, გარყვეული, ტრადიციული ფორმა ჰქონდა: ის ბრწინავდა ხანსაოთხი, თეატრალურ-დემოკრატიული სპექტაკლი იყო.

„სერია“ უადრესად ხანგრძლივი წარმოდგენა იყო: იწყებოდა შუადღისს და შუადღის მთავრდებოდა. დიდგვარეანებს მოდიოდნენ მთელი ოქახიანი, თვითონი სახეობი, სადილით და აქ ატარდნენ მთელ დღეს; მდიდრულად მორთულ ლოქეში. გამოჩენილი სტრენეო წერალი სტენდალი, რაცა ფრანგულ საოპერო სპექტაკლებს აღწერს, აღნიშნავს, აქ ერთი უტრთი მუსიკას უსმენდნენ, ერთი თვლით სპექტაკლს უყურებდნენ და ამავე დროს გატაცებით მსწელობდნენ პოლიტიკაზე და ამაოთი სახელმწიფოს ბედობლას წეებდნენ.

„სერიის“ ანუ „სტირიოლის“ ხაწინააღმდეგოდა, ხალხში დიამადა ოპერის მეორე ნაირსახეობა — ბუფა ანუ კომიკური ოპერა. სერიის გარეწულ ბრწინავლებს და თეატრალურ-დემოკრატიულობას ბუფამ დაუპირისპირა უბრალებმა, სიმსუბუქე, სისადგე, საოპერო ეანრში თამამად შემოვიდა ქუჩა და ალაპარაკდა, აღდრდა, თამამადა ნათილხანსა კოლორით. უბრალო ხალხს თავისი თეატრი ჰქონდა, მართალია, არც დიდ და არც მდიდარი, მაგრამ თვისი, საუთარი. ხშირად, რომლებსაც საერთოდ არათვარი სტენა არ გაანდათ, სპექტაკლები პირდაპირ ქალაქის ქუჩაში ან ბუნების წიაღში იმართებოდა. მართლაც, სინარული სუფედა გარშემო, რა გულანად იციანად მსუბუქე ბავრო, რომლებსაც სტენაზე დამაბრწეული ხელმწიფოები, უფლისწულები, ქალბატონები გამოდიოდნენ!

დროთა განმავლობაში სერია თანდათან კარგავდა თავის მნიშვნელობას, სამევიეროდ სულ უფრო და უფრო იზრდებოდა ბუფას რაოდ. ოპერას, აღმოცენებულს ხალხურ საწინებეო, ეუთუნის მომავალი — ამაში მალე დარწმუნდა ყველა.

დავად მე-18 საუკუნე, საუკუნე, რომელმაც დამადა საოპერო ეანრის ორი დიდი რეფორმატორი — გლოუი და მოცარტი.

18 წლის მოცარტი, რომელიც ერთერთი იტალიური თეატრის ადამიანი წერს პირველი ოპერას — ვითომდე გულმარჯვული ქალი! — შედებულად მივიდა იმ აზრამდე, რომ მდებარეობა, მდლოდობა მოავარი ოპერაში. შემდეგ მოცარტი საოპერო გულმოდგინებით მუშაობს ოპერის ტექსტის, სიტუეტიო მასალის ადვიერება, მრავალერეო გადაკეთების ტექსტს, თუ არ მოწონა, რომლებსაც მამ უსუავდურებს, რომ მტებისმეტად პირველია, მოცარტი უბასუბებს: „ოპერაში მუსიკაა მოავარი, და თუ ლიბრეტისტს უნდა ოპერას მრამტება ჰქონდეს და კარგი მოწარმეო მიიღოს, მან უნდა შეცვალოს და გადაკეთოს ყუელოევი ინსტრუმენტი მე ეს მუსიკა“.

მოცარტმა სტენაზე ჩვეულებრივი, უბრალო ადამიანები შემოიყვანა. პირველად

გეგანული თემატიკა

შატაბა და მანჯალია

შენაწერი სანი

შემოწმება

— ცველაზე უფრო რას უწიეთ? — კითხა ეჭიშხა პაიენტს.
— საერთოდ ბავშვებს. მაგრამ ასლა რვემატიზმის გამო მივღე.

უფროსმა თავისი ავადმყოფი ხელუკვეითი ინახულა.
— უნდა გამოგიტყდეთ, — უთხრა მან, — ეჭვი შეპარებოდა, ხომ არ სიმულიანტობს-მეთქი. ახლა კუმენტირატე გმყოფილი დაგვირ, მინიმე ავადმყოფი რომ გიხილოთ.

ფორსმვარებამოზა

— ჩაღის ქუდი შეიძინე, — ურჩია ოტომ შეუღლებს. — ერთ-ორ წელიწადს დაიხრება და შერე თხის გამოიყვევება.

შემხარალებული

ხალხით სავსე ავტობუსში ფანჯარასთან მჯდომმა მუზაგამა ხუბრ თვალბუნე ხელუბი აუხაზა.
— ცუდად ხომ არა ხარ? — კითხვა მერორე.
— არა, უბრალოდ ყურება მიმინებს, რომ დესაც ნიხუბი ქალი ფეხზე დასა.

საზრინანი დინასტისნი

— ხორცი მოუზარაშვია და ნამცხვარიც ცოშია, — მუცვედურა კარლმა შეუღლებს.
— მე სადლი რეცეპტით დავამზადე და რადგან ის ოთხ სულზე იყო გათვალისწინებული და ჩვენ მხოლოდ ორნი ვართ, პროდუქტის შეუზ გაგყავი და სახვევარ დროში მოგზარე — მიუგო შეუღლებს.

გვირგვინულიდან თარგმანა

შ. ამირანაშვილმა

ბიძა და ძმისწული

— ხომ გაიფე ასლა, ჩემო პატარა ვენცელ, რატომ გეგახი ჩიორჩის?
— კი, ძია, იმტომ, რომ ჟურ შენგელა არა ვარ.

კავაოფილება

— გუწონ შესაინწინავად გაგებარე სადა-მო.
— ალბათ, სასამოვრო სასოვადღებუმი იყავი, არა?
— მე? — არა! ჩემი ცოლი იყო წასული.

საქმედობი

— ყოველ ფეხის ნაბიჯზე მსაყვედურობენ, რომ პროფესორი ვარ და სულელოანი შეილი აღესზარდე, — უთხრა მამამ გაყოშვილს.
— მერე ჩემი ბრალაა, რომ პროფესორი ხარ? — მიუგო შეილმა.

მსოფლიო საოპერო სცენაზე სრულიად ახალი პერსონაჟები გამოჩნდნენ...

ზოლოსდაბოლოს ვინ არის ფიგარო — მოცარტის პირველი რეფორმატორული ოპერის შთაფარი გმირი? რატომ უთანაგრძნობს მას ასე მსხენელი, რატომ შეუუვარდა ის ასე ძლიერ მაყურებელს? უბრალო დალაქი ფიგარო კუთვითა და გონებაშახვილილითა, მოხერხებითა და ენერგიითა — ყველაფრით სქობნის დიდგვაროვან გრავ აღმავივას. ფიგაროს საშუალებით მოცარტი ახლებს არისტოკრატებს, რომლებიც არა ძალანდ არ უყვარს:

„ჩემთვის გაცილებით უფრო ადვილია მივიღო ყველა ის ორდენი, რაც კი თქვენ გაგანიათ, ვიდრე თქვენთვის — გახდეთ ისეთი, როგორიც მე ვარ, თუ ვინც ამისათვის ორქერაც რომ დაიხადოთ“.

ყოველივე ამის გამო მოცარტს „ფიგაროს ქორწინება“ ენაში არ მიიღეს, სამაგიეროდ, მის უდიდესი წარმატება ხდება პრადლაში და აქ კომპოზიტორს მეორე ოპერა კი შეუკეთებს. ეს ვახლავთ „დონ-ჟუანი“, რომელსაც მოცარტმა „მხიარული დრამა“ უწოდა.

შუა საუკუნეების ლეგენდა ესპანელი გრანდის თავდადსავალზე ხიზლავდა წარსულის მრავალ მწერალს: ბაიროსა და მოფანს, პუშკინსა და მერიმეს. როგორია მოცარტის დონ-ჟუანი? სულ სხვაგვარი, არაუბრუნებელი. სულელოდ მდიდარი ადამიანი, ყველგან რომ ცხოვრების სილამაზეს დიდებს, მგზნებარედ შეუვარებული სიცოცხლეზე, რომელსაც ლიბილით ემშვიდობება; დონ-ჟუანი კვდება, მაგრამ არც ერთი წუთით არ კარგავს რწმენას, რომ ცხოვრება წარმატაცი და მშვენიერია.

შესაძლოა, დონ-ჟუანი ოდნავ თვით მოცარტია, მისი სულიერი და მსიკალოერი პორტრეტი. ხელოვანი, რომელმაც ასეთი მძიმე ცხოვრება განვლო, მაგრამ არასდროს არ დაუპარკავს რწმენა! ტაუოლდა კი არ უწოდა ამ ოპერას მოცარტმა „მხიარული დრამა“.

დაბოლოს, უკანასკნელი რეფორმატორული ოპერა — „ქაღალსწერი ფლეტიტა“ — ტიპიური გერმანული ნაწარმოებია. მთელი თავისი სიცოცხლე მოცარტი ოცენებოდა გერმანული ტროკენული ოპერის შექმნაზე, რადგან იტალიური ენა იმდენად გაბატონებული იყო საოპერო ენაში, რომ დიდი მოცარტიც კი მისი ზეგავლენის ქვეშ აღმოჩნდა. „ქაღალსწერი ფლეტიტა“ პირველი ოპერა გერმანულ ენაზე. ის კომპოზიტორის ყველაზე საუვარელი ოპერაც იყო.

სიკვდილის წინ კომპოზიტორის უკანასკნელი სურვილი ყოფილა მამემინა ჩიტების დამკერ პაპაგენოს მხიარული მიღერა ამ ოპერადას.

მირა ფინჩამძ

(გაგრძელება იქნება)

ჯავიჭალის საყაროში

ბავშვები სასულიეროდ „შვე ბაზარზე“ დაღ.

ამერიკის შვერთებულ შტატებში მარტო ერთი შტატიდან მხოლოდ რიდი მყოფიან ბავშვებს. ეს სატოლელი სხვა ქვეყნიდანაც შემოკეთ. ომის შემდგომ წლებში ამერიკის შვერთებულ შტატებში გაიყვანა 23 ათასი ბავშვი, უმეტესად სამხრეთიდან, დასავლეთი გერმანიიდან, იტალიიდან, იაპონიიდან და სამხრეთ კორეიდან. მხოლოდ უკანასკნელი წლიანუების მანძილზე ოთხმა ნიუ-იორკელმა ბავშვებმა მოვაჭრენ საბავშვებიდან ამერიკის შვერთებულ შტატებში ჩამოიყვანეს 85 ბავშვი და ამ ობიერების შედეგად 204 ათასი დოლარი ჩაიყიბეს.

წვილი-
ბავშვები
ქარბი.

ქობახილი
ბავშვები

ლუტერად არაფრით! მან მხოლოდ ერთი პირობა უნდა შეასრულოს: ახალშობილი ადვოკატს უნდა გადასცეს. ელიზაბეტს სომ არ უნდა იყი, ასე არ არის? განა შეუძლია თავის მშობლებს ქალაქში ჩვილი ბავშვით დაბრუნება? რას იტყვიან მშობლები, სკოლის ამხანაგები?

ელიზაბეტმა წერილობითი ვალდებულება იყის-რა, რომ ნებაყოფილით ამბობდა უკან საკუთარ პირშიმდე, თავისი „კეთილშეწყობის“ რჩევით მისის მიღერი დაბრუნება და ისე გატარდა სამშობლო სახლის რეინტერატურაში. სამი ოთხი შემდეგ ელიზაბეტს გაი შეეძინა. ადვოკატმა კი... ინავე დღეს მიიღო ნამდვილი მისის მიღერისა და მისი შეუღლებისაგან 3 ათასი დოლარი. 250 დოლარი მან ელზაბეტს მისცა, 800 დოლარი ელზაბეტის დიდ ქალაქში ყოფილი გამოწვეული ხარჯების დაფარება დასჭირდა, 200 დოლარი კი — ბავშვის შეიღად აყვანასთან დაკავშირებული აუცილებელი საბუთების გაფორმებას. ამრიგად, სუფთა მოცემა ამ გარიგებაში 1800 დოლარი დაწარმა.

ამგვამდ ამერიკის შვერთებულ შტატებში, სხვა კონტრასტული საკოლის მსგავსად, „შვე ბაზარზე“ ყოველწლიურად 45 ათასი ბავშვი იყიდება. მათი ფასი 1000-დან 10.000 დოლარამდე აღწევს.

როგორც ამერიკის შვერთებულ შტატების განმრთობის საინისტრატოსთან არსებული ახალ-განადობის საქმეთა და სოცურწვერეულობის განყოფილების ხელმძღვანელმა კატერინა ტერნერმა განაცხადა, ამ ვაჭრობის სოციალური საფრუტელია ახალგაზრდობის შორის დანაშაულობათა უმეტესობის ზრდა და სექსობრივი აღვირახსნილობა. ამერიკის შვერთებულ შტატებში ყოველწლიურად 254 ათასი უკანონო ბავშვი იხადება. 1962 წელს დაბრუნებული იყო 5 ათასი დედა, რომლებიც კვარ 15 წელი ამ შურსებულობა.

ბავშვების ყიდვა-გაყიდვის ერთეული მოცარეულები რიდი მისდევნენ, ეს საქმე კარგად იფარბინებულ ბიზნესია.

უკანა ცარხშიატილებმა ექიმმა-გინეოლოგმა ბავშვებით ვაჭრობა გააჩაღა სასაერო ტრანსპორტით. მთორე ვინაიტრანულმა ადვოკატმა დაუწყრება დედ, ტელეფონის მეშვეობით არბა ბავშვების გაყიდვა. რიბსლ დედიბობ-მამობადა უკან დაბრუნუნეს მას წინადადებობა. აღმონდა, რომ ადვოკატს მათთვის ყრუ ბავშვი შეეტყუებინა.

ბავშვების დანაშაულებრივ მოქმედებასთან ბრბოლად სენატის კომისია ამგვამდ ერთი ბავშვებით მოვაჭრე პირობებების საქმეს არჩივს, რომელმაც მოიხერხა დავყოფილებთან ახალგაზრდა ქალმშობლები ნადდ ამგარიშზე „ექსპრობინიანი“

„კიდებინი“. ჩვენს ენაში არ არსებობს ასეთი სიტყვა, სხვაგვარ, როგორც ჩვენს ცხოვრებაში არ ხდება მის, რასაც ეს სიტყვა დანახავს. „კიდებინი“ ბავშვების მოპარება. გასაძილებელი პირობის ფრუტულად შობილად აქვეყნებენ საბავშვებში, რომლებიც ვაჭრობის ფრტისურთადაც აქვს დათრლი.

ასევე ვიცე ჩვენს შეიღად თავის გოლონას მარგარიტ ჰაიდურს, გასულ ზეუმბათის 18 საათიდან 18-30 წეთამდე. თუკი ვინმე ნახა იგი, არ იყის მისი ახლადელი ადგილამყოფელი, თხოთუ ვაჭრბობით შემდეგი მისანართით“, — აცხადებდა მარგარიტის მშობლები, რომლებიც დასავლელი შტატშიაის ერთ-ერთი ქალაქში ცხოვრობენ. ისინი უნდა არიან ბავშვის აღმომწემა სასაეროდ დიდი თანხა — 3000 დასავლეთგერმანული დოლარი გადაუხადდ.

მაგრამ ასე „მცირე“ თანხის მიღებას რიდი ბავშვები იმისი, ვინც უკურადდებო დიდებს გადაუხებს ცხადებენ.

„კიდებინი“ სულ უფრო ფართო ხასიათს იღებს, — წერდა ამას წინათ დასავლეთ გერმანიის ერთ-ერთი გაზეთი. — ბავშვების მოპარვა, შემგდომი მანტაღი და მშობლებისაგან დადგლილი თანხების გამოძახება, იტაკვერება ტრესტების წყნანწმავად მოვაჭრებულ ბიზნესად იქცა. გაზეთის ამ აღიარებას მართლაც არაფერი შეიძლება დაუწვერტობი. სამკარბში, რომელშიც ყველმდერი მხოლოდ იტბოთა იზიხება, ახლა ეს ყველაფერი მანხინი და სამწიფლი საქმისნობა — პატარების მოპარვა ინერტება.

ქურნალი „სელსკაია მოლოდეთი“

რომელი ამერიკული ვერნალიც არ უნდა გადამალოთ, მანინე უტოფარი, შვერალი რკლამა მცემთი თვალში. „ვიდეი“ — გასიყის იგი. იყოღმა ყველფერი — ატრინაქანები და სასამდეტბი, თეიმფრინავეტი და თავის ტკიფლის საწინააღმდეგო აბები, მიყის ნავეთიბი და „სიყარულის სახელმძღვანელობა“.

განცალაგები ამდამიანის გაყიდვის შესახებ ჟურნერობით არ სრნას გაზეთებისა და ყოველწვერეულების ვურცლებზე, მაგრამ „ვიცხალი საკონლითი“ კი გახურებელი ვაჭრობაა გამადლებული იყავს გაჯმა.

აი რას სწერს ამის შესახებ კამპურტის ვერნალი „შტერი“: 12 წლის ელიზაბეტ გ-მ დახბა. რებისათვის ექიმს მიმარბა, მაგრამ დაიფვიანა. უკვე სამიოთხი რამეღ ღრნისთვის მიღება, ექმს თვეს არაფერი აკლდა. მიუხედავად ამისა, ექიმმა მომავად დღედას ურჩია ერთი მისა ნაწილონი ადვოკატსათვის მიმარბა. მისცა მას ადვოკატის მისამართი და დაამიდა, რომ იგი აქციეულდა და დაბრუნებულა.

ადვოკატი მართლაც ვეითი ამდამიანი აღმონდა და მაშინვე აღუთქვა გოლონას დახმარება. მან ელიზაბეტს შეხთავადა დროებით დიდ ქალაქში წყალუთი, რათა არავის შეეშინია, რომ იგი ბავშვის ელოდა. ხარჯებს ადვოკატი მთლიანად საკუთარ თავზე იღებდა. უფრო მეტიც, თუ ელიზაბეტა მის წინადადებაზე დათანხმდებოდა, იგი ახლვედ ამკლვდა მას 200 დოლარს.

რატიმ გამოთინა ადვოკატმა ასეთი თავსიანება და შურსეულობა? რით უნდა გადაუხადოს ელიზაბეტმა საშავიერო ასეთი დიდდღეობებისა და უანგარო დახმარებისათვის? არაფრით, აბსო-

მზენი საინფორმაციო ქსენი

მზენის ყება

ბავშვი რომ განათვლი და ფიზიკურად სრულყოფილი გაიზარდოს, საჭიროა მისი ორგანიზმი უზრუნველყოთ სრულდასოვანი საყვებით. მოზარდ დიდ ენერჯიას ხარჯავს, ამიტომ ის უნდა შევავსოთ სწორად შერჩეული რეჟიმით და დროულად მიწოდებულ საყვებით.

მოზარდს საყვების სახით ეძლევა საჭირო ნივთიერებები, ორგანიზმს მას ხარჯავს არა მარტო ენერჯიის შესავსებად, არამედ მის ხარჯზე მატულობს წონაში და იზრდება სიგრძეში. ამითვე შენდება ცალკეული უჯრედები და ქსოვილები.

ქსოვილების ზრდა-განვითარების ნივთიერებათა ცვლას ის აუქმობს ნივთიერებათა ცვლას და აძლიერებს ორგანიზმის გამძლეობას ყოველდღეური დაავადებების წინააღმდეგ.

ცილები არის ცხოველური და მცენარეული წარმოშობის. ადამიანისათვის განსაკუთრებით მოზარდისათვის, აუცილებელია ცხოველური წარმოშობის, — ე. წ. სრულდასოვანი ცილები, რომლებსაც შეიცავს ხორცი, კვერცხი, თევზი, რძე და რძის პროდუქტები (ხაჭაპი, მაწონი, ყვეფი, ყვესი). მაგრამ, მარტო ცილები არაფერია საჭირო ორგანიზმისათვის. ცილების შეოვისება კარგად ხდება ცხოველური წარმოშობის ცხიმოვანთა ერთადერთი კარგი, ნაღები, არაფინი, თევზის ღირნი.

ციმბის გადამტეხული მიღება, ისევე როგორც მისი ნაყლებობა, ცუდად მოქმედებს მოზარდის ორგანიზმზე, მის ნორმალურ

ზრდა-განვითარებაზე. გასუქება, ციმბების დატოვების შედეგად, ავეცივებს ორგანიზმის გამძლეობას დაავადებებისას და არცაღეს ნივთიერებათა ცვლას, ბავშვებისათვის ნაყლებს სასარგებლოა ღორის და ცხვრის რძეზე ამზადებული საყვები. მცენარეული ზეთი სასურველია ვიხმართ ნაყლებს რაოდენობით.

გარკვეული მნიშვნელობა აქვს ცილოვანი საყვების მიღების დროს. მოზარდმა ცილები უნდა მიიღოს დღის პირველ ნახევარში, როცა უფრო მეტ ენერჯიას ხარჯავს, დღის მეორე ნახევარში ნაყლებს სასურველია ცილოვანი საყვების მიღება, რადგან ძილის დროს სასიცოცხლო პროცესები შენელებულია, კუჭის წყენი ნაყლებს გამოყოფა და საყვები დატვირთული ორგანიზმში არა სასიამოვნო, მძიმე შეგრძნებით იძინებს.

საყვების მიღება კარგია დღისწამდე 1-2 საათით ადრე, ამ დროს მოზარდს უნდა მივაღებინოთ მაწონი. მაწონი შეიცავს სიმკვარეს, რომელიც ხელს უწყობს სკვლის მონელებას და კუჭ-ნაწლავის ნორმალურ მოქმედებას.

ორგანიზმისთვის აუცილებელია ნახშირწყლები: ბურღულეული, ბოსტნეული, ხილი, ტკბილეულობა. მაგრამ, ბავშვს ტკბილი არ უნდა მიეცეთ გაღამებებულ რაოდენობით, რადგანაც ორგანიზმში ნახშირწყლები ადვილად ვარდამქმნება ციმბებად. ამავე დროს ნახშირწყლები იწვევს სკვლის მომდარებელ კარგავლათა სეკრების დათრგუნ-

ვას, ასუსტებს სკვლის მონელების პროცესს და ავეცივებს მასს. ამას მოსდევს საყვების ნაყლებს რაოდენობით მიღება, რაც იწვევს წონის დაკლებას და ზრდის შეზღუდვას.

ბავშვი მაღალი და აზოვანი რომ გაიზარდოს, ტკბილი თავიდანვე ზომიერად უნდა მიეცეთ და ისეთ მხოლოდ აუცილებელი საყვების მიღების შემდეგ, რომ არ შეეზღუდოთ სკვრი ცილებისა და ციმბების ათვისება.

გარდა ცილებისა, ციმბებისა და ნახშირწყლების მზარდი ორგანიზმისათვის აუცილებელია მარილები. მარილების ნაყლებობასთან სდევს სხვადასხვა სახის დაავადებები. მავალითად, საყვებში კალციუმისა და ფოსფორის მარილების უქმარობამ შეიძლება გამოიწვიოს ძვლების უსწორო ზრდა და ენერველი სისტემის დაავადებანი. ძვლების არანორმალურ ზრდის შედეგად მოსყვეს ისეთი სიმბანის წარმოშობა, როგორცაა: კუზი, ხერხემლის გამრუდება, ქათმისებური მკერდი ან გვერდებში შეზღვილი გულ-მკერდი, გაურღმული ფეხები და სხვა.

შეიძლება ითქვას, რომ მოზარდის წონა და სიმაღლე მისი კვების საყვა. როცა ასეთან შეფარდებით მოზარდის წონა იცვლება, კვება უნდა გააპლიეროთ ცხოველური ცილებისა და ციმბების ხარჯზე (საყოფრთვი ნორმების მიხედვით), თუ პირიქით, წონა მტკია. — შევაპლიეროთ ციმბები და ნახშირწყლები, ძვალოვანი სისტემის უზნიშვნელო ცვლებების დროს გაავლით ბოსტნეულის და რძის პროდუქტების მიღება. გადღლის შემთხვევაში მეტი რაოდენობით მიეცეთ ხილი და ვიტამინები.

მომარევი, მით უმეტეს საბრტით ვიტამინული ორგანიზმზე მეტ ენერჯიას ხარჯავს. ამიტომ, მას სჭირდება გამლიერებულ კვება. ამ შემთხვევაში, საყვების მიღება საჭიროა გარკვეული თანფარდობით. ცილები და ციმბი თანაბარი რაოდენობით, ნახშირწყლები — ოთხჯერ მეტი.

საყვების მიღების პირის დაცული უნდა იყოს შეაღული — 3-4 საათი. დასვენებულ კუჭი უკეთ გამოყოფს მისანელებულ წყენს, ხოლო რაც მეტი გამოყოფა კუჭის წყენი, მით მეტია მავიანობა, ის ეთ აუცილებელია კუჭვევა კარგადის წყენისა და ნაღლის მეტი რაოდენობით გამსაყოფად ყოველივე ის აუქმობს სკვლის გადაშეშებად. კუჭის წყენის ხარისხის ასმაღლებლად მისაღვე უღუფიმი დიდი ადვილი უნდა დათმობოთ თბილ, მოცხინი სითხეს, როგორცაა: ჩაი, ვაჯა და წყენიანი კობები.

ბევრ ბავშვს ამ უწყობის პირველი თავი ეკრბი, მაგრამ ის უნდა აუღნსით, რაც წყენიანის მიღება აუცილებელია, რადგან ძილდრება კუჭის წყენის გამოყოფა და ეს ხელს უწყობს მეორე თავი ეკრბის (ზორცი, კატრული და სხვა) მონელებას.

მოზარდის ორგანიზმი ბევრ სითხეს მოითხოვს. მაგრამ ორგანიზმი წყლით ისე არ

უნდა გადაეტირებოთ, რომ ამან გამოიწვიოს საკვების ცუდად მოწოდება და შეთავსება. არ შეიძლება წყლის დაღვრა ჰაერში წინ და ჰაერის პირველ ნახევარში, რადგანაც წყალი, და ისიც იფიქრ, ამიტომაც კუჭის წვეთის გამოყოფა და იწვევის მის გაზავებას. თუ საკვები მშრალია, შეიძლება წყლის დაღვრა ცოტ-ცოტა ჩაადენოთ ჰაერში შუა და ბოლო პერიოდში.

მნიშვნელოა აქვს აგრეთვე ბავშვის ურადლებების გაზიარებას საკვებზე: როცა ადამიანი ჰაერს ღრის საკვებზე ფრკოზის, ამით ის თავის მადას ადღვივებს, კუჭის წვეთი უკეთ გამოყოფა და საკმარის კარგად მიწოდება. ამიტომ, ჰაერს ღრის ბავშვის ურადლება არ უნდა გადავიტოვოთ ჩაინივსათობზე, ანაა რეკომენდებული ჰაერს ღრის კითხვა, ტელევიზორის ურებზე, რადიოს მოსმენა და სხვა...

მადას აღვივებს სუფილი და ლამაზად გამოყვარულ სუფრა და გემრიელი კერძები. დამწვარი მდგომარეობაში მიიღებულ საკვებზე უკეთ მოიხილება, ვიდრე ფხვზე დღობისას. საშუალო ნელა და კარგად უნდა დაიღვოს, რომ მერე, კუჭში ჩასული, კარგად დამუშავდეს. ნაყენიანად, ცუდად დაღვრილი საკვები იწვევს კუჭის, და საერთოდ, საჭმლის მომწოდებელი სისტემის გააღვირვებას, რაც იწვევს კუჭ-ნაწლავის სხვადასხვა დაავადებებს.

მოზარდე რომ ამწართლი და ყოველმხრივ განვითარებული გაიზარდოს, მას ბავშვობიდანვე უნდა დაუწყებოს ღრის რეჟიმი, როგორც კუჭის, ისე სხვა სასიცოცხლო ნორმების მიზარით.

მ. ბერი-მხარბაძე

სხვა საქმეა, როცა ქალიშვილის ან ახალგაზრდა ქალს ეწყება თმის გაძლიერებული ზრდა ზედა ტერზე, ლოყებზე, ნიკაზე, ზოგჯერ ყელზეც ეს. ეს უკვე ორგანიზმში მიმდინარე პათოლოგიურ დარღვევებზე მივითითებს.

ჰიპერტრიქოზს საკმაოდ სერიოზული მიზეზები იწვევს. ამიტომ, ვიდრე განიხილობის დაიწყოდეს, ქალი უფრადლებით უნდა გასინჯოს შინაგანი სეკრციის ვირეკლების დარღვის სპეციალისტმა — ენდოკრინოლოგმა და ქალურ დაავადებათა ექიმმა — გინეკოლოგმა.

ზოგჯერ ისიც ხდება, რომ ქალი გაძლიერებულ ზრდას იწყებს თეთი ჰაერის დაღვირვებული მოჭმულების გამო. ჯავსენობით ერთი შეხებუვას საშუალება:

მეზმისა მოვიდა ახალგაზრდა ქალი, რომელსაც ნიკაის დობნადლით ჰქონდა ახეული. როცა სახეზე მოიხსნა, ქალს ხშირი წვერი აღმოაჩნდა. როგორც მან ვეცამბო, ჯერ კიდევ ბავშვობისას — 14-15 წლის ასაკში — ლოყებზე, ნიკაისა და ზედა ტერზე ღია ფერის ბუსუსები ამოზრდებოდა. ნიკაზე ბუსუსები პინეტით ამოვლიდა, მაგრამ ისევ ამოსვლოდა, მაშინ დაეწყო ბუსუსების სისტემატური ამოვლევა.

ვაგდა და ზრდას იწყებს სულ უფრო ხშირი, უფრო და მეტეფერის გახდა. როგორც ვეცამბო, ზედა ტერსა და ლოყებზე იგი ბუსუსებს არ შეხებია და ისინი ისევ შეუმწინებელი და ღია ფერისა დაჩნდნენ.

სამედიცინო ლიტერატურაში აფურჩილია ე. წ. "შეზღუდული" ჰიპერტრიქოზის შემ.

ჰარტოზიანობის დროს რეკომენდებული არ არის დეპოლარტიზაცია (სპეციალური ფენილინი, მალამოები, თმის მოსაცილებელი საღებავები) სარგებლობა. მართალია, ისინი აჭარბუნ კანზე ამოზრდილი თმის, მაგრამ ვერ ახერხებენ მის ზრდას, ამასთან იწვევენ კანის გაღიზიანებას, რაც იმას იწვევს, რომ უფრო ინტენსიური ხდება თმის ზრდა.

ახლა მედიცინის აქვს ჰიპერტრიქოზის მეტრნალობის ორი რადიკალური მეთოდი — ელექტროლიზი და ლიბეროკოაგულაცია.

ელექტროლიზი მეტრნალობის ყველა სტაგია 30-40 წუთს გრძობდება. გამოიღილი მედიცინის და ერთი ავანსის დროს 200-მდე თმის ღეროს აელის ავანსივს. მართალია, სამი კვირის შემდეგ თმა ისევ იწყებს ამოზრდას, მაგრამ 30-40 პერიოდით ნაკლები რაოდენობით ელექტროლიზი მეტრნალობა ხანგრძლივია, იგი პაციენტისაგან მოითხოვს თავშეკავებასა და მოთმინებას ჰიპერტრიქოზის რთული ფორმის დროს მეტრნალობა წელურდნაგეგარა არ წელიწადს გრძობდება, ერთიდან სამი თვის ინტერვალებით.

ლიბეროკოაგულაციის მეთოდით მეტრნალობა, მართალია, უფრო გრძობენელია, მაგრამ უნარტეკისა აქვს ელექტროლიზულ მეტრნალობასთან შედარებით — რამდენადაც უფრო ადრე შეიძლება.

ორივე ეს პროცედურა ტარდება მხოლოდ მაშინ, თუ დამკვლევებელი ზრდა ნამდვილად კოსმეტურიკი ნაელია. თუ ოდნავ უხეში თმა გავიო, კი არ უნდა მოიზარდოს, ამაყედ გაუფერულიო წყალბლის ზეგანგით, რაც სკ ეთოდება: ერთი სუფრის კოვზ ზუთაროცენტიან წყალბლის ზეგანგის სხნარს დაუბამეთ ათი წვეთი ნიშადღრის სპირტი, ცოტა ხელის საპონი და ათეადფეთ ქაქის წარმოქმნამდე. ქაქში ამოვლებული ბაშის ტამპონით შეეხეთ თმას, შემდეგ გაფრეთ და ჩაიბინებეთ წყლით. თუ თმა ახალსაყმად გაუფერულია, ეს პროცედურა მეორედ დღესაც გაიმეორეთ.

შეზრად ქალები მიმართვენ ექიმს თხოვნით — უმეტრნალოს რენტგენის სხივებით. ეს პროცედურა მეტად სერიოზული და პასუხისმგებელია, იგი უსამოვნებელი ექუტრება ექიმსაც და პაციენტსაც. ოდნავ დასხივება სათანადო სამედიცინო ექუტრები არ იძლევა (თმა ისევ იზრდება), ხოლო თუ დღმა მნიშვნელოვანია, შეიძლება განვითარდეს მძიმე გართულება—კანის ატროფია, კანი იშვებდება, ჩნდება სისხლძარღვთა ცვენებები, ამის შემდეგ იგი ადვილად ზიანდება და წარმოიშობა შეუბრკელებელ წყულბები. ამიტომ შეუძლებელია სახის კანის დავასხოვით რენტგენის სხივები.

ბ. გუპარკია

მედიცინის მეცნიერებათა კანდიდატი.

ქსადსუტის აუ ისუ
 აუკი მავსტინა
 ტახაბაქიანობის

ასეთი შეუთხებებით ხშირად მოგვემართავენ მკითხველები. სანამ შეუთხებვს პასუხს გვეცემებ, სპირთა მოყლდ მარინ ვავარციოთ ამ კოსმეტურიკი ნაელის მიზეზები. ჰარტოზიანობა, ანუ ჰიპერტრიქოზი, ყოველთვის არიდა ვადგულოდობის სინამეშის მეთისმეტად ზრდა ტანსა და ნაწინე ახასიათებს ზოგიერთი სამწრთოდ ხალხს როგორც მამაკაცებს, ისე ქალებს. ზოგჯერ თვით ერთი ერანენების ადამიანებს შორისაც სხვადასხვაგვარად ვითარდება ჰარტოზიანობა. ამ შემთხვევაში იგი დამოკიდებულია ადამიანის ორგანიზმის ავებულებაზე და არ მოითხოვს სპეციალურ მეტრნალობას.

თხევეები კანის იმ ავადლებში, რომლებიც მეტეინკურად ღიზანდება. მაგალითად, ქრბნოზიანობა ზურგის არეში შეეწმნევათ მტერიოთავებს, ყელის არეში კი — შევილიონებს.

სწორედ ამიტომ არ შეიძლება შევებოთ წერილი მეტესესს პინეტით, საპროსილი ამ ბეზობით ბეჭელებით ისინი. ჰიპერტრიქოზიანობა ადამიანმა თავი უნდა აარილოს ცვარცის სხივებით მეტრნალობასაც, რადგან ყოველივე ეს იწვევს საბეზო სისხლის მოწოლას და ხელს უწყობს თმის გაძლიერებულ ზრდას. ასევე მავნებელია მასიკა, პარაფინის ნიღბეზი, მყვებავი კრემები და მათეთრებელი მალბო.

გამოსავეზი სრანსათვის

1. წელშიგადაუტრელი ვიბიურის კაბა სარჩულზე, წელში გამოყვანილი. ქვედატანი ბოლოში გაფართოებულია.
2. წელშიგადატრელი კაბა აბრეშუმის ქსოვილისაგან, ლიფი ვიწრო, ქვედატანი ნაოქაურილი.
3. მთლიანტრელი კაბა თეთრი კარონის ქსოვილისაგან ფერად სარჩულზე, წელში გამოყვანილი. ქვედატანი ბოლოში

- გაფართოებულია.
1. წელშიგადატრელი კაბა ზოლიანი აბრეშუმის ქსოვილისაგან, ლიფი მოშვებული, ქვედატანი ნაოქაურილი.
 2. წელშიგადატრელი კაბა აბრეშუმის თხელი ქსოვილისაგან. შომდგარი საელო, ქვედატანი დალისებულია.
 3. კარონის კაბა სარჩულზე, ლიფი გაწყო-ბილია „რუმინებური“ ნაკციო. ფარ-

7. წელშიგადაუტრელი კაბა მკვრივი აბრეშუმის ქსოვილისაგან, წელში გამოყვანილი, ქვედატანი ფართო, ზევიდან მოსაცმელი პატარა ფაკტი-ფიგაროთი.
8. გადაუტრელი კაბა აბრეშუმის ქსოვილისაგან, წელში გამოყვანილი. ქვედატანი ფართო, საელო და პალსტუხი დამზადებულია გასაწუბი ქსოვილისაგან.

მევიდი ქალაქი სიღვინებაა

უპირველეს ყოვლისა სად უნდა დაიდგას საწოლო? ცხელი, ფანჯარასთან არა. ღამით, ზამთარშიც კი, ფანჯარა ღია ან ოღენგ შეღებული უნდა დეტოვით. ნუ შეშინდებით, ღამის სიგრილე ძილს არ დაღვიბობობთ. განმრთელი ადამიანისათვის, ღლი იქნება ის თუ პატარა, უმცროსესია, მგარი და მოხერხებულ საწოლი, დაბალი ბალიშით. კარგია, თუ ის ადამიანი, რომელსაც კვედა კიდურებზე გაგანვიხებელი ეგნები აქვს. ფეხებს თავზე ოდნავ მაღლა დააწყობს. ხნიერი ადამიანი, რომელიც გულს უჩივის, ბალიშზე ნახევრად მიწოლილი უნდა იძინებდეს, ამასთან ბალიში არა მარტო თავქვეშ, წელქვეშაც უნდა დაიდოს.

ტკბილ ძილს ხელს დაწყოებს მოსტრებულ ღამის საცაღიცი. იგი მამინ უნდა ჩააცვათ, როცა მიიღებთ გათიბართ ღმის განმავლობაში ნაბრავ საცაღს. ღამის საცაღი უნდა იქონ თავისუფალი, უქმარი და უთამაშო.

თუ გსურთ კარგად იძინოთ, დაიცავით შემდეგი უბრალო წესები: ღამით, დაინებამდე სათინახვერით ადრე, მსუბუქად ივანძა. მყოფარ დაღით ჩაი და ალუთაოლარი სსმეული, არ მოსწიოთ პაპროსი, დაიფიყეთ მადე ჩვეულება — საწოლში წივისს კითხვა. მის ნაცულად, ნავაშმეეს ნავებარი საათით გაისიერინთ სუფთა პაერზე. თუ სასუფალბა გეკეთ, დაინებამდე 10-15 წუთით ადრე მიიღეთ ცხელი შაპი. შემდეგ დაწყებთ, ცეკლით არ იფიქროთ ღმის განმავლობაში გაყიდულ სუპაოგენებაზე. მომავალში მოსილდუნელ სიხანელეებზე. უმეობესია, თუ საერთოდ არაფერზე არ იფიქრებთ. თვალბი თაუთსაჟად დაგებუქებით და ტკბილ ძილს მიიციებთ.

რძი უძრინოელ ანუ ძრინა-რინობი

პრესა იტყობინება, რომ ინგლისელი მედნიერთა ჯგუფმა შექმნა მანქანა, რომელიც უძრინოდ იძლევა რძეს. მანქანა ამუშავებს ბალახს, სტაფურღოს, მუხუღოს, ერთ სიტყვით, ყველაფერს, რაც ძროხის საცემში შედის. მაგრამ ძროხის რძე საკვები ცილების მხოლოდ 18 პროცენტს შეიცავს, მანქანის რძე კი — 80 პროცენტს. ამასთან, უძრინო რძე არ შეიცავს ზოგიერთ ისეთ ელემენტს, რომლებიც მანგა ჩირივრ ბავშვების, ისე ხან-შინშესული ადამიანებისათვის.

კასოვილი 8 ათასი წლისა

ტეხუკანის გათრებისას იძუენს ბამბის ქსა-ვილების წარტენები, რომელთა ახაკი, დადგენილი რადიონაშრიბადული შეთილი, 8 ათას წლის უღრის კი იმის ნიშნავს, რომ ქსოვილები შეიძლება ძველი წელთაღრიცხვის 5.800 წლით დათარიღდეს. აქამდე უძველეს ქსოვილებად ითვლებოდა პაისიტანში ნაპოენი ნიშნუები, რომლებიც ძველი წელთაღრიცხვის 3000 წელს შეკუთუნება.

როსა ორნი ვიწროე არიან

მანილის ერთ-ერთ საავადმყოფოში მიიყვანეს მოხმდე, რომელმაც უცერად იგრძნო ეკვში შწავ-ვე ტყვილები. პირველად ყველას კიბო ეტანა, მაგრამ შემდეგ ეკიმების კონსილით იმ დასკვნად მივიდა, რომ მათ პაუწინას ცოცხლად არსებასთან ქქინადეს საქვეუ წრდადსარტლებული მამაკაისი ორგანიზში გაზრდილ მის ტყუპ მას ყველა ორგანი, ხელებისა და ფეხების თითების ფრჩხილების ჩათვლით, განუვითარებელი ქქინდა. ჯერ კიდევ დედის სამოში ყოფინას ერთერთმა

ჩანასხმა ვერ მოახერხა ნორმალურად განვითარება და იგი მერვერ „შთანთქა“.

დღემადიწაზე ყველაზე პატარა მცენარე არის ყვავილი ვოლფია, რომელსაც ძალზე პაუწინა ფოთლები, ღერო და ფესვები აქვს. ვოლფია ხარობს იშვიათად. ბოტანიკოსები ვებებენ და ნადირობენ ამ ყვავილის ხელში ჩასაგდელად. მაგრამ ამოღ.

ყველაზე ხმოვანი, მგალობელი ჩიტი ზარიაა, რომელიც ზოხზარისის სახეობით არის ცნობილი. ის გრეკდება ბრახილის დიდ და გუგადა ტყეებში. როცა ცხელა და ყოველი ცოცხალი არსება დღეს, ეს პატარა მწიქის ოქნა, ფერადიფრთვიანი ჩიტგუბა ისე ტკბილად და სასიამოვნოდ მღერის, თითქმის წყარალა ზარებს რგავენო. მისი ხმა იმისს 3 კმ მანძილზე.

არანაკლებური ძროხა — ხე ზაროს ცელიონზე და მას „აეოკალო“ ქქეია. მისი ნაყოფი შეიცავს 40 პროცენტ მცენარეულ ციმინებს და გემოთი ჰგავს კარაქს. ნაყოფი მისობიდნა და იწინის 400 გრამს. კალორიებით რომ ვინებარინობი, თითო ნაყოფი უღრის ადამიანის ორ კერს. ნაყოფის კანს იყენებენ სხვადასხვა სურნელღონი ნივთიერების დასამოფხლად. მისი გული შეიცავს სხვადასხვა ვიტამინებს და რკინას. ეს იშვიათი ხე საქართველოშიც გვხვდება.

ბარბაწაწა — წლის ს.ო.წ.ი.ო.კ.ო.მ. ც.ა.ბ.ა.ბ.ი.ს. ნაბაბაბი. პირმელ ზვიარღე — „გორონაბი“, მითხმა ზვიარღე — „დემონსტრატია“

რედაქტორი თეო აბაშმადე	სარედ. კოლეგია: მ. ბარათაშვილი, ნ. გურგენიძე, მ. კალანდაძე (პ. მე. მდიანი), ზ. კვაჭაძე, თ. საშქარაშვილი, ვ. სირაძე, ქ. სიხარულაძე, მ. შალუტაშვილი, ლ. შენგელია (მხატ. რედაქტორი), ნ. ჭავჭავაძე, ა. ჯაბახია.	საქ. კ. ცენტრალური კომიტეტის გამომცემლობა
რედაქციის მისამართი — სულხან-საბა ქ. № 15. ტელ. 9-98-71. ფ.ხ. ფ.ო.მ. რაოდ. 175. პირობითი ფორ. რაოდ. 53.		
ს.ლ.მ.ო.წ.ი.რ.ი.ლ.ა დასაბედე 17/IV-65 წ. ქალაქის ზომა 60x92. ტირაჟი 60.000 შეკე. 1404. უე 03229. ფსი 80 კაპ.		
საქ. კ. ც. კის. გამომცემლობის სტამბა № 1, ლენინს ქ. № 14.		
ყოველთვიური საზოგადოებრივ-პოლიტიკური და მხატვრულ-ლიტერატურული თურნალი „საქართველოს კალი“.		
Ежемесячный общественно-политический и художественно-литературный журнал «Сакართველოს კალი».		
Издательство ЦК КП Грузии.		

„შვილის დაბადების დღე“

ნახტომი და პ. ჭავჭავაძის

bbh.j